

Л 610
4763

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
В. И. Бр. 4839

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Босанско-Херцеговачки

И С Т О Ч Н И К

Мјесечни духовни часопис за црквено-просвјетне
потребе српско-православног свештенства.

Власник и издаваоц:

АЕМ. КОНСИСТОРИЈА САРАЈЕВСКА.

Уредник:

ВАСО С. ПОПОВИЋ,
протојереј.

Година VIII.

САРАЈЕВО.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића.
1894.

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИЋА из Сенте
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕКА
У БЕОГРАДУ

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИЋА
у Сенти

САДРЖАЈ:

Окружнице службене опомене и објаве.

	Страна
<i>Окружница</i> свему ерско-православном свештенству и црквено-школским одборима ерско-православних општина Дабро-босанске епархије о томе да се умрли прије 24 сата не сарањују	201.
<i>Окружница</i> свему ерско православном пречасном свештенству Дабро-босанске епархије, да се котарским областима поднесе цјелокупни број постојећих брачних парова а у будуће, да се мјесечни искази о вјенчањима (бракова) истим областима подносе	241.
<i>Окружница</i> свему ерско-православном пречасном свештенству Дабро-босанске епархије, да се конвисторији поднесе исказ конкубината (дивљих бракова)	242.
<i>Наредба</i> ерско-православном свештенству и народу митрополије Зворничко-Гузланске, о склапању бракова	243.
<i>Окружница</i> свему ерско-православном свештенству и црквено-школским општинама Дабро-босанске епархије, о сакупљању прилога за порушену православну богословију у Халки	321.
<i>Окружница</i> пречасном ерско-православном свештенству Добро-босанске митрополије о давању половине парохијских прихода удовици и дједи умрлога свештеника, и о дијелењу бира између новопостављеног свештеника и бившег администратора парохије	323.
<i>Окружница</i> свему пречасном ерско православном свештенству и црквено-школским општинама Дабро-босанске митрополије, да се црквама и другим зградама за богомољу не смије постављати темељ без архијерејског благослова и претходне дозволе од политичке власти	323.
<i>Службена опомена</i> за исказе о броју православних ученика у ерско-православним и комуналним школама	400.
<i>Окружница</i> свему ерско-православном свештенству и народу Дабро-босанске епархије о томе, да молбе за брачне дозволе треба подносити преко парохијалних и протопрезвитерских уреда	441.
<i>Окружница</i> свима ерско православним протопрезвитерским уредима Дабро-босан-	

ске Епархије, да проте прегледају матице црквене код свију парохијалних уреда и о томе исказ конвисторији поднесу	442.
<i>Окружница</i> свима протопрезвитерским уредима Дабро-босанске Епархије, да се поднесу искази и податци о парохијалним становима, црквама и манастира, који су подигнути до окупације, а који по окупацији	443.
<i>Наијечај и објава</i> о упражњеним парохијама у Дабро-босанској Епархији	471.

Чланци и дописи.

Хришћанске врлине. Намијењено православној ерској младежи и сваком хришћанину. Превео и попунио: Јован Петровић, катихета и професор на кр. вел. гимназији, кр. вел. реалци и учитељској школи у Загребу и т. д. 1, 41, 92, 144, 202, 256-	256-
Чудеса пресвете Богородице. Написао: Игуман Диописије Миковић, управитељ манастира „Бање“	10, 61, 101, 168, 208.
Практично руководство како треба саборно служити св. литурђију са ђаконом и без њега. По Ј. Кутепову и другим изворима, написао: Златоје	16, 72, 118, 170.
„Учење васељенске православне цркве“ и разлике у учењу осталих хришћанских цркава; написао православни свештеник и др. богословије † Владимир Гете, а на ерски превео архимандрит Ниђифор Дучић	20, 76.
Послије св. Саве. (Приказао свом пријатељу Ђорђи Н. Милићу, грађанину града Пљавора). П. С. Иванчевић, јеромонах гомионички и ерски учитељ	25.
О читању јеванђеља и апостола у недјеље, по грчком Јеђанђелистару. Д. Руварац	29.
Главни узроци невјерства. Л. Т. Перовић Херцеговац	54.
Повијезет о крсту Христовом. Саопштио: Жарко Ј. Поповић катихета Сомбор	57.
О заклетви. Мил. С. Пантелић, свештеник зајечарски	70.
Кратак опис протопрезвитерата петровачког. Надзиратељ протопрезвитерата К. Новаковић парох	81, 127, 184.
О свршавању тајне јелеосвећења. (Практични руковођ за свештенике). С руског: Дим. К. Михаиловић, свештеник и секретар дух. суда жичког. Краљево (Србија)	106.

- Тајна вечера или драговољно страдање Спаситеља свијета. Превео: В. М. Л. 112.
- Свети седмочисленици. С руског превео и мјестимике допунио: Л. Богдановић Вараждин 112. 155.
- Преглед јеванђелских прича. По руском: Григорије А. Николић, свештеник у Митровици 137.
- Гетсиманска башта. По руском: В. М. Л. 164.
- Живот Спаситеља, као углед и примјер моралног живота. Написао: Лазар Т. Перовић-Херцеговац 89.
- Предобрази Христовог крста у старом зајету. Прерадио: Жарко Ј. Поповић, катихета. Сомбор 153.
- Извадак из главнога записника сједница српско-православног свештенства бањалучког протопрезвитерата. Преписао и за штампу удесио: Петар Ст. Иванчевић, јеромонах 181.
- Хронолошки ред митрополита (епископа) српско-православне Дабро-босанске епархије. Ђ. П. п. 221.
- Дижимо морал. Марко С. Поповић, учитељ и ђакон Фоча. 225.
- Гдје почива Божји благослов? Марко С. Поповић, учитељ и ђакон Фоча. 269.
- Седма седмица по Васкреу или Недјеља св. оцаца. Превео Л. Ђ. 270.
- Из књиге „Примјери благочестија“: Молитва праведника. Одбрана слабих. Добро и зло. Превод: Ђ. П. п. 272.
- Извод из записника духовне свештеничке сједнице тешањског пропрезвитерата држане 23. Маја 1894. у парохији (селу) Церовици 273.
- Извод из записника духовне свештеничке сједнице травничког протопрезвитерата, држане 26. априла 1894. у Зеници. 275.
- За чим треба у васпитању да нам је највише стало? Раде Калембер 281.
- Псалма 4,7. Љубо Нер Влацић, свештеник Пађане (Книн) 289.
- Први псалма св. цара и пророка Давида. По руском: Григорије А. Николић, свештеник 291.
- Установљење тајне евхаристије. С руског: Жарко Ј. Поповић, катихета. Сомбор 297.
- Јесу ли нам корисне читаонице: Марко С. Поповић, учитељ и ђакон 304.
- Палење ватре у Гацку. Ст. Р. Делић 306.
- Српски народни обичај у очи Петрова дне. П. С. Иванчевић 307.
- Каноничка визитација по Херцеговини Вископроев. Госп. Митрополита Серафима Перовића 1894. године. Јосиф Кочовић, свештеник и учитељ. 308.
- Личност Господа Исуса Христа Написао: В. Белавин С руског превео: Вељко М. Лукић, духовник казнионички 324.
- Освећење звона црквених у парохији бобољуској, односно Храњској, у селу Вел. Цвјетнићу, 21. Маја 1894. године К. Новаковић 338.
- Је ли дозвољено свјетовњацима улазити у олтар? С руског: В. С. П. 345.
- О хришћанском васпитању дјеце до школе. Посветио сјени Јова Перовића учитеља и народног мученика Поп Јован Гргуревић 361, 411, 444
- Свештеник Ђорђе Продановић, српски мученик. У славу спомена тридесетогодишњег од смрти му 1864.—1894. Написао: Мар. С. Поповић 367.
- Статистички преглед српско-православне архидијецезе Дабро-босанске за 1893. годину 376.—377.
- Воскресеније Христово. (Настављање из вјеронауке у другом разреду основне школе). Пише: Адам Пејић, учитељ 378.
- Још једна потреба. Ј. Г. свештеник 385
- Народно предање о манастиру моштаници. Приближежио: Петар Ст. Иванчевић, јеромонах 392.
- Освећење звона у Возуђој. В. Стакић 393.
- Са свештеичке скупштине. Мплан С. Пантелић, свештеник зајечарски 394.
- Васкрена јеванђеља, по руском: Григорије А. Николић, свештеник у Митровици 401
- Старозавјетни предобрази прес. Богоматере С руског: Жарко Ј. Поповић, катихета Сомбор 418
- Из књиге „Примјери благочестија“: За сиромаше заузима се сџм Бог. Милостиња св. Николе. Богаташи и сиромаси. Император и монах. Праведни Филарет и света Олимпијада. Превео; Ђ. П. п. 429.
- Допис са друге свештеничке сједнице, свештенства вишеградског протопрезвитерата, држане код парохијалног уреда у Штрбцима 20. јула 1894. године 433.
- Тајанствени појави у унутрашњости земље. С руског: П. 433.
- Свети Јован Дамаскин. Превео К. Ђ. С. парох 451.
- Рождество Христово. По руском: В. С. Поповић 459.
- О *красном знаку*. Практично настављање из вјеронауке за I. разред основне школе. Пише поп Јован Гргуревић 462.
- Сворење свијеста*. (Настављање из вјеронауке у П. разреду основне школе). Пише Адам Пејић, учитељ. Бос. Петровац 464.

www.uns.gov.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Други члан Символа вјере (Настављање из вјеронауке у III. разреду основне школе). Пише Адам Пејић, учитељ.-Бос. Петровац 466.

Вознесеније Христово. (Настављање из вјеронауке у IV. разреду основне школе). Пише Адам Пејић, учитељ 467.

Бесједе, проповиједи и слова.

Бесједа при освећењу водиче и кољива у Травнику на св. Саву 1894. Говорио: Никола Адамовић, свештеник 26.

Проповијед на велики петак. Говорио: О. Корнилије Павасовић, свештеник 58.

Бесједа на сирне покладе. Говорио Ђ. Петровић, прото, члан конзисторије у Сарајеву 27. фебруара 1894. године на вечерњи у старој цркви 123.

Слово при парастосу великог српског народног добротвора Косте Вучковића. Говорио: Петар Ст. Иванчевић, јеромонах. 126.

Бесједа у Недјељу Православија. Говорио: у новој сарајевској цркви 1894. године: Васо С. Поповић, протојереј 166.

О томе, с каквим смо расположењем дужни слушати проповијед у цркви. Говорио својим парохијанима: Јован Шарић, правослазни свештеник 300.

Проповијед о крним славама. Говорио: Марко С. Поповић учитељ и ђакон 302.

Бесједа при освећењу звона у Великом Цвјетнићу, 21. маја 1894. Говорио: Коста Новаковић, свештеник 340.

Проповијед на царски и краљевски рођендан. Говорио 6. августа 1894. године у Добоју; Ј. Враћешевеић, свештеник 343.

Слово на опијелу Глигорија Новаковића, пароха буковачког 344.

Бесједа о молитвама „књ пркый днь по кнгда родити жнк отроча“. По руском: Григорије А. Николић, свештеник 379.

Бесједа на молитву „ко ежк низилнати отроча, прилмљци нма ко огный днь рождннл коогш“. По руском: Григорије А. Николић свештеник 382.

Проповијед Масилонова о потреби молитве С немачког превео: Симеон Араницки, протопрез. капелан у Земуну 420.

Ријеч на св. пророка Данила, као на дан патрона опанчарског заната. Говорио у старој сарајевској цркви 17. децембра 1893. године: Петар Ђенић, протојереј 424.

Надгробна ријеч говорена при погребу Михаила М. Врбице у Маглају на Врбасу 26. августа 1894. год. Говорио: Сава П. Рађевић, свештеник романовачки 426.

Старине.

Печат манастира Добрићева у Херцеговини. Јевстатије Гаџиновић, игуман 177.

Повеља манастира Тврдоша од године 1696. Ст Р. Делић — Требињац. 179.

Народно предање о манастиру у селу Дривуши код Зенице. Ј. Петронић, свешт. 180.

Икона св. Богородице. Коста Ковачевић, парох у Бишћу 227.

Српске старине. Сакупио: Марко С. Поповић 347.

Старински запис. Ђ. П. п. 392.

Одговор на питања из пастирске праксе.

Побратимство. Златоје 228.

Пјесме.

Искре појезије. Од Дионисија Миковића. 71.

По Паклу и рају. Од Јер. Симеона. 389.

Прошлост. Размишљање на мој рођендан. Марко С Поповић, учитељ и ђакон у Фочи 427.

Рођење Исуса Христа. Родољуб 460.

Разно.

Богојављенска литија и прослава св. Саве, просвјетитеља и првог архиепископа српског у Сарајеву 1894. год. — Упозоримо свештенство и народ на двије окружнице АЕ. М. Конзисторије Дабро-босанске Епархије. — Калуђерска школа у Фрушкој Гори. — Допис уредништву „Источника“. — При обједу. — Парастос српском добротвору Кости Вучковићу. — Опијело. — Опис нове црквене куће у Скендер Вакуфу и Враћем Ђрду, приликом допреме дне 19. новембра 1893. — Јавна благодарност. — Јавна благодарност. — Добротвор српског народа. Исправак — 31, 38.

Наредба српског православног св. архијерејског Синода у аустро-угарској монархији да манастирске управе воде манастирске љетописе. — Окружница српског православног архијерејског Синода у Карловцима, свима епархијским конзисторијама, о камилавкама за свјетовно свештенство. — Римокатолици моле словенску службу. — Добротвор. — Свештеник покљонио годишњи бир својим парохијанима. — Перо Уљаревић. — Вапдализам у цркви. — Потомак цара Лазара — Престао „Домаћи лист“. — Јавна благодарност. — Исказ добровољна прилога, добивевога пригодом светосавских бесједе држане у корнет српске ш у Травнику 1894. године

Страна

Страна

Читуља.

Страна: . . . 87, 135, 198, 240, 318, 359, 471.

Произведења.

Страна; , . . . 359, 400. 471.

Умировљења.

Страна: 359.

Објаве, напомене и молбе.

Страна: . . . 39, 40, 88, 135, 360, 440, 471.

Одговори уредништва.

Страна: 199, 280, 360, 440.

Стјечајеви.

Страна: . . . 198, 240, 279, 280, 317, 320, 471.

Одликовања.

Страна: 359.

Освјештање цркве у дијецези херцеговачко захумској.

Страна 399

Поштованим читаоцима „Бос. Херц. Источника“.

Страна: 136' 199, 471

WWW.UNN

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СВЕСКА I.

Сарајево, Јануар 1894.

год. VIII.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: Ђ. Петровић, протопрезвитер.

ХРИШЋАНСКЕ ВРЛИНЕ.

Намијењено православној српској младежи и сваком Хришћанину.

Превео и попунио:

Јован Петровић,

катихета и професор на кр. вел. гимнасији, кр. вел. реалци и учитељској школи у Загребу, витез црногорског ордена Књаза Данила I.

I. Вјера.

Без вјере није могуће угодити Богу. Тако пише св. апостол Павле у посланици својој к Јеврејима (11. 6.). А он нас и учи шта је вјера: „Вјера је тврдо чекање онога чему се надамо, и доказивање онога, што не видимо“ (Јевр. 11. 1). Хришћанин вјерује — то значи, он очекује, да ће се све оно, што је Бог обећао, испуњити. Он вјерује не у то, што види — он може то знати — већ он вјерује у невидљиво, т. ј. у живот будућега вијека — у царству небесном.

А човек, који не вјерује, признаје само оно, што се зове видљивијем свијетом. Он живи само земаљскијем животом. Он једе, пије, тече земаљско благо, др-

жећи, да је највеће и најбоље благо оно, којим може угодити тијелу своме.

Тако су живљели у древности не само полудивљи, већ и изображени незнабошци. Они истакосе као правило живота: „једи, пиј, весели се; послије смрти не ће бити никакве радости“. Живот њихов врло се мало разликовао од живота животињског, а каткад је бивао још и гори. Вијерни и прави Хришћанин сматра земаљски живот само као припрему за *вјечни живот*. Хришћанин не сумња у то, да се са смрћу тјелесном не прекраћује *биће* и живот његова духа, с тога он мање цијени своје тијело, не угађа му, и држи га под власти духа, и, ако је пужао, жртвује га за Христа и за

браћу, као што то чинише апостоли, исповједници, мученици, почевши од првомученика Стефана, па до дана данашњег; јер се и данас проповиједа слово Божје дивљим народима, који живе у тами незнабоштва, и проповједници се у тијем предјелима често подвргавају жестокијем мукама и смрти.

Вјера је дар Божји и није код свију вјерних једнака. Код једнијех Хришћана има више вјере, а то значи, више увјерења да ће се слово Божје испунити; код другијех — мање. Гдје је сумња, тамо нема вјере. Сам апостол Петар, док је са вјером гледао у Господа Исуса, гдје хода по водама, дотле је и он исто тако ходио, но када посумња, „поче тоштити се“, а Христос пруживши руку, ухвати Петра и рече му: „Маловјерни! зашто се посумња“? (Мат. 14. 31.).

И друге је апостоле прекорио Спаситељ за „невјеровање“ њихово, док још нијесу били савршено утврђени у вјери. Тако, сви побожни Хришћани имају вјеру, но није она код свију једнако савршена, нити једнако дјелује; није код свију вјерних онакова, какова је била код оних угодника Божјих, које ми зовемо светитељима. Силна и тврда вјера — риједак је појав међу нама. Не може сваки вјерни молитвом лијечити бџне, као што то чинише апостоли и други чудотворци, чију успомену свето поштује православна црква. И код нас Срба има много праведних и побожних вјерника, који се као Срби својим богоугодним животом удостојише Божје милости и славе светитељске, као: св. Сава, први архијепископ и просвјетитељ српски, за тим Симеон мироточиви, Арсеније и Максим, а и многи други, којима се побожни српски народ обраћа у својим молитвама и чини завјете.

Не мање је и сваки Хришћанин дужан будити у себи вјеру молитвом, посјећавањем цркве Божје, слушањем слова Божјег и размишљањем. Има безбројно примјера о сили молитве у разнијем случајевима нашега живота. А главно је то, да нас вјера приближује к Богу. Благо ономе, код кога је вјера неразружна сапутница живота његова. Она ублажава и испуњује радошћу срце у дане веселе, а она је и једини извор утјехе у црне дане туге и жалости. Да узмогнемо бити вјерни, није нам нужна висока људска мудрост, с тога, што, по ријечима св. апостола Павла: „Вјера ваша да не буде у мудрости људској, него у сили Божјој“ (I. Кор. 2. 5.).

Вјера је велика и непобједима сила. Прочитајте цијелу 11-ту главу посланице св. апостола Павла к Јеврејима, и ви ћете се увјерити о томе. А каква је била сила вјере код првијех Хришћана, казује нам то црквена историја. Мало стадо вјернијех исповједника Христа, није се страшило проповиједати и својом крвљу запечатити истинитост светог Јеванђеља међу незнабошцима, у пространом и моћном римском царству.

За вјеру је радо ишао на смрт св. првомученик и архиђакон Стефан, којега камењем засуше, — св. апостол Петар па распјатије, а св. апостол Павле подметнуо је своју главу под бритки мац. А за вјеру је св. Игњатије Богоносац, епископ Антиохијски, био је бачен да га растрга и поједе у Риму дивље звјериње, а св. Поликарп, епископ Смириски, спаљен је на гломачи. И све прве Хришћане гонише, робише, бише, мучише за њихову вјеру у Христа и његово св. Јеванђеље. Њихова мученичка смрт бијаше уживањем и насладом подивљале гомиле незнабошке. Окривљени због оданости

Христу, довођени су били у циркус, гдје су на њих напуштали гладну звјерад: лавове, тигре, хијене, пантере, који наваљиваху на невине и без обране мученике, и прождираху их у сред бијесне крике радости бездушнијех гледаоца. Друге привезиваху уз обљевене смолом високе ступове и у вече запаљиваху. Призором такијех живијех „свјетиљака“ наслађиваше се у Риму цар Нерон (54.—68. год.). Неке матаху у тешке окове и бацаху у тамницу, гдје умираху од глади и покварена ваздуха.

Но ма како да су била жестока мучења, ма како да је била велика звјерска огорченост незнабожаца, број вјерних није се умањавао: јављашу се нови и нови исповједници, који неустрашимо исповиједаху Христа, и радосно полагаху живот свој за вјеру у њега. И крв тијех мученика бијаше *сјеме новијех Хришћана*. Јевреји и незнабошци видећи, како Хришћани радо умираху за своју вјеру, зажелише да се упознаду са њом, и упознавши ју, постајашу ревности приврженици и провједници њезини. Што су већа била мучења, тим се је број вјернијех већма умножавао.

Први Хришћани са љубављу сабираху кости и друге останке онијех мученика, које прождираху звјерад; као и пепео онијех, који су издахнули на гломачи, и брижљиво сахрањиваху те останке, као мошти, за спомен будућијем поколењима. На мјестима смрти или упока мученика, сабираху се вијерни ноћу на молитву, појаху свете пјесме и примаху свету јевхаристију, а касније су подизали на тијем мјестима и цркве.

Прошло је три стотине година, и вјера Христова оживљаваше све слојеве многобројних народâ римскога царства, па и саме војнике, као и највеће досто-

јанственике, који бијашу најближи царскоме пријестолу. Цар Константин Велики, видећи опасност, која пријети од незнабоштва његовом царству, и изненађен знаком крста на небу, прими крштење, и хришћанска вјера постаде у пространом римском царству државна религија.

Сила православне вјере показала се у свом моћном дјеловању и у народу српском, који се још у седмом вијеку пресели из своје старе постојбине „бијеле Србије“ или Бојке, у предјеле, у којима и сада под разним предјелним именима живи. Срби примише коначно Христову вјеру тек онда, када се и њима поче јеванђелска наука проповиједати и тумачити на језику словенском. Покрај свештених обреда, које Срби примише од Грка, има српски народ још један црквено-народни обред, који се зове *слава* или *крсно име* — „*свето*“, које сваки Србин у кући својој држи. Овај обред сачувао се из оног времена, кад су Срби одбацили незнабоштво, па примили вјеру Христову. Па у колико крштење српског народа није на један пут свршено, него се племе по племе крштавало: то је сваки домаћин изабрао себи домаћег патрона (заштитника) онога светитеља, који се тога дана славио, кад се је он са својом породицом покрестио... Исто су тако и многе друге народне обичаје сачували.

Тим, што је православна црква освјетштала народне обичаје, којима је ударен печат хришћански; што је примила у ред светитељски мужеве из народа, који својим светитељским животом ваљаше цркви и народу, и напошљетку, што она служи Богу језиком народнијем: постала је црква не само православна, већ и *народна*¹⁾.

1) Види о овоме: Историју хришћ. цркве од Н. Гр. Живковића, стр. 106. и даље.

2. Нада.

Друга врлина хришћанска — *нада* уводи нас у живот, не оставља нас до гроба, иде с нама и иза гроба.

Један човјек, на смртној постељи, овако говораше пред саму смрт своју: „као дијете био сам увијек весео и срећан, а као младић увијек сам сањао о још већој срећи. У цвијету младости моје испуниле су се моје сањарије: оженио сам се с оном коју сам волио; мени се насмијало и богаство и здравље; имао сам много пријатеља. Но на један пут се судбина промијени. Несретни случај лиши ме богаства, и ја падох у сиротињу; положај мој био је страшан. Пријатељи ме оставише и подмијеваху ми се; једина нада није ме оставила. Она ме присили да се прихватим посла и да у зноју лица свога заслужујем хљеб и храним породицу. Ја сам био задовољан са својом судбином и захваљивао сам Богу. Но Бог посла на мене још једно искушење, које ми се чинило, да надмашује моју снагу. Ја изгубих вјерна друга и сапутницу живота мојега, драгу мајку дјечице моје. Био сам неутјешим, и сву сам љубав усредоточио на милијем малишанима мојима. У њих сам положио сву наду своју, и само ме та нада подржавала и кријепила мој клонули дух. Но и овдје ме снађе жалост; неумолима смрт отрже ми из загрљаја једно моје дијете за другим. У цвијету младости њихове. Ја остадох самац. И здравље ме поче остављати. Не имадох ни једне особе, ближе срцу, с којом би се поразговорио, одагнао тешку сјету, која ми подгризаше срце моје. Црне мисли гонише ме. Но ја погледах на крст Христов и неки унутрашњи глас рече ми: „није *све* свршено, већ само *једно* земаљско“. Све је пропало, остала је нада. Осјећам свој скори крај. Крв ми се леди

у жиљама; дисање бива све краће; свјетлости нестаје у очима... Но у души је мојој свјетлост и утјеха! Нада иде са мном у гроб; она ће ме одвести у вјечност, у невечерњу свјетлост, — к мојијем милима — у духовни свијет, „*гдје нема болести, ни шуге, ни уздисања*“. Он умрије. На лицу његову бијаше израз блаженства.

3. Љубав.

„*А сад остају: вјера, нада, љубав; ово троје, али је највећа међу њима љубав*“ (I. Кор. 13, 1.). Овако пише св. апостол Павле.

Љубав је двојака: према Богу и према ближњему; једна допуњује другу. Није могуће љубити Бога а у исто вријеме мрзити ближњега, и обратно: не може човјек љубити ближњега а не љубити Бога, који га је створио. О љубави према Богу и ближњему, рекао је Спаситељ: „*виси сав закон и пророци*“.

За тијем има љубав природна, обична, и љубав висока, савршена. Природном љубави љуби отац и мати своје дијете, а дијете оца и матер; женик своју невјесту, а невјеста женика; дакле има љубав супрушка и породична. Има љубав према отачбини и према својему народу. Но изнад те природне љубави стоји љубав према ближњему, у *опште* која обухваћа *све* људе. Образац такве љубави видимо ми у Исусу Христу, који је пострадао на крсту за све људе и пред саму смрт молио се за непријатеље своје, који га распеше Веће од ове љубави није било. То је вјечна, божествена љубав, пред којом се ми у највећој смјерности поклоњамо.

Но кад погледамо по свијету, увјеравамо се, да је он лукав; мало је у њему љубави, а ако се кад год и појави, то је више у ријечима него ли на дјелу. А то

је за то, што истинита свјетлост Христова, још није обасјала све оне, који носе свето име Христово. Јер, који говори да је у видјелу, а мрзи на својега брата, још је у тами. Који љуби брата својега, у видјелу живи, и саблазни у њему нема. А који мрзи на својега брата, у тами је, и у тами ходи, и не зна куда иде, јер му тама заслијепи очи“ (I. Јов. 2, 9—10).

Кад би ми имали свјетлости Христове и љубави, не би било толико зла, толико жалости на свијету. Ми смо већијем дијелом — самољупци. Ми равнодушно, а често и са задовољством гледамо на сиротињу и муке нашијех ближњијех, слично поквареној дјечи, која, кад нађу гњездашце са тичићима, даве их и муче, уживајући у цичању невинијех створова; то је — знак дивљег, нехришћанскога одгоја. Но не бива ли то исто и код нас одраслијех, који себе сматрамо да смо паметни и разборити људи, који шта више идемо и у цркву, знаменујемо се знаком часнога крета и говоримо хришћанске молитве? Лијепо вели народна пословица: „жена је најскупље покућство“, па „не стоји кућа на земљи већ на жени“. Но мало ли има жена, које су несретне у браку? мало ли их има — подбулијех очију од убоја, крвава лица, увијек заплакана, а све за то, што мужеве њихови поступају са њима горе него са скотовима?! Мало ли има добријех жена, које изгубе тако своје здравље, мало ли има жртве недовошчади и прије-времене смрти, коју оне саме моле од Бога, само да се избаве пакла? Ето, на какову супрушку љубав често наплазимо! Ето какав рђав примјер дајемо ми нашој дјечи међусобном псовком, породичном свађом и тучом, а те су пошљедице пијанства или злбне клевете! А колико ли има дјеце, која не чуше од оца и матере лијепе ријечи, него

увијек само свађу и клетву! Каква је ту љубав? Долази ли отац из крчме, дјеца дршћу од страха, бјеже из куће у комшилук или на улицу, да их не види отац, који је заборавио да је човјек, а да и не говоримо да је — Хришћанин. Тражите ли у такој кући хришћанске љубави?!

А за што је то тако? Због таме. Тама заслијепи очи такому оцу, а кат-кад и такој матери. Зар он или она, научени на таму, могу љубити цркву, молитве, свето појање, слово Божје, проповијед? Зар ће такав отац или мати водити овамо своју дјецу, зар ће их они слати у школу и веселити се њихову напретку у школи, њихову читању и појању у цркви? Не ће. Све то њима није нужно. За што? За то, што они немају љубави ни према Богу ни према ближњему.

Најближи једно другом јесу чланови породице: муж, жена и дјеца. Ево шта приповиједа један свештеник о љубави:

„Био сам парохом у једном најзабитнијем мјесту. Као пастир повјеренога ми стада доживио сам много што-шта, и ово, што пишем, права је истица и ни најмање није претјерано.

„Године 1856. живио је у мојој парохији један добар и побожан човјек, но жена његова бијаше грозна пијаница. Он имађаше четверо дјеце, од којих двоје иђаше у школу, а двоје млађијех осташе код куће. У то вријеме сви су парохјани мојега сеоцета престали пијанчити; остадоша само три непоправљене пијанице, и то: речена жена, једна њезина другарица и један сељак. Муж те жене, — коју зваху Марта — умрије 1858. г. од жалости, оставивши дјецу у рукама такове матере. Пијанчење у њезиној кући није престајало. Умре јој једно дијете, па и друго; остаде најстарије и најмлађе. Пијаница-мати није се ни мајмање за њих

бринула. Све покретно и непокретно њезино имање паде у туђе руке. У кући остадоше голи зидови и свете иконе. Један пут, баш у недјељу, пијаница-домаћица скиде са зида то једино своје имање, и оде са њим крчмару, да га прода за ракију; крчмар ју одби. Она понуди сусједу — сељаку, да купи од ње свете иконе. Овај, да спасе светињу од ругла, даде јој новце, знајући добро куда ће они доспјети. У цркви се служи служба Божја, а Марта оде к својој пријатељици с пуном боцом ракије. Послије прве чашице Марта на један пут скочи са свога мјеста, заурла из свега грла и сруши се на земљу. Позвани сусједи подигоше њезино укочено тијело. Но и послије овога догађаја пријатељица Мартина не покаја се и не одбаци своје старе навике. Прође по године, и она потпали кућу свога сусједа једино за то, не би ли се запалила и кућа њезина мужа, који јој није дао новаца за пијанчење! Због тога имала је да одсједи двије године у затвору. Ево каквијех има Хришћана! Ево каквијех има љубави супрушких, породичних! Због гаднога пића убија мати своје четверо дјеце, убија морално свога мужа, сваљује га прије времена у гроб, најпослије и сама умире срамотном, нечувеном смрћу. Она не имађаше страха ни стида да скине са зида св. иконе и однесе их крчмару! Друга би се стидила потпалити туђу и своју кућу, да се освеги своме мужу, што јој не да новаца за пијанчење“.

Но окренимо очи наше од таког ужасног призора таме. Хвала Богу таквијех је мало. Него је већина побожнијех Хришћана, који, ако и нијесу писмени, јер не имадоше гдје научити се, али у својијем срцима носе љубав према Богу и ближњему. У кућама њиховијем царује побожност, свети Божји мир и љубав;

они не знају, шта је то свађа и псовка. Они свето чувају установе свете цркве, и живот њихов освјетљује Божја свјетлост. Њихова дјеца расту и напредују у страху Господњем и у искреној љубави према родитељима и међу собом. Нијесу такови људи богати, али и не отпуштају просјака са свога прага без коре хљеба. Не жале они своје, са жуљевима стечене крајцаре, да дарују св. цркву, школу, да купе корисну књижицу за своју дјецу, а пијанства се клоне као живе ватре. Ми често видимо, да од свију науштена сирота налази заклона не код онијех, који у свему обилују, већ код онијех, који свагдашњим трудом зарађују себи корицу црнога хљеба. Ето, гдје је свјетлост Христа, ето, гдје је љубав! Ето, пише тај свештеник, то сам често својијем очима гледао“.

„А особито код погребâ можемо ми видјети љубав истиниту и лицемјерну. Сарањују ли на селу богаташа, — ту је доста ракије, и послије саране настаје обилна даћа. Колико је ту народа! Колико онијех, који плачу, и који кују у звијезде покојника! Сви се отимају ко ће га носити до гроба. И сва та уердност и сажалевање — није ништа друго, до ли лицемјерство. Но ево, умро је сиромашак. Премда је он био добар човјек и поштен, но пошто нема на његову укопу ни ракије ни послије укупа даће, нема тамо ни народа, нема суза ни похвала. Срећа је још, ако се нађе бар и толико побожнијех Хришћана, који барем мртво тијело отпрате до вјечне куће, а бива често, да нема никога, ко би само сандук из себе изнио! Но имао сам прилику видјети и овакав погреб: Пролазећи поред једнога села, видим на гробљу много народа — неколико стотина душа. Заиста, мислим, сарањују богаташа. Ја запитах, и одговорише ми: „умрла је сирота ста-

рица, која је ишла од куће до куће и просила“. Ја се зачудих, но ствар се брзо разјаснила, кад дознадох, да су у томе селу сами писмени, а уз то и тријезни људи. Тамо је — свјетлост, а гдје је свјетлост, тамо је и љубав; свјетлост истинита свјетлост Христова очитује се у љубави“.

А како да ми дођемо к свјетлости?

— Јоване, не би ли по нас добро било, кад би ми подигли нама школу, да се наша дјеца науче читати и славити Бога у цркви?

— Е није, него још нешта! Мало ли имамо разнијех давања, треба нам натоварити још и порез на школу? Зар ће нам читање и писање дати хљеба? Наши су оцви живјели и без тога, па нека им и дјеца живе тако.

— Јест, Јоване, слушао сам, да ми за ракију дајемо годишње 8000 форината, а за школу би доста било дати 600 фор.

— Без ракије не би могли живјети.

— А кад би се пило мало мање?

— Мени школа не треба; ја имам саме дјевојчице.

— А зар дјевојчице не треба да знаду молити се Богу правилно? Та оне ће постати матере, па како ће научити своју дјецу молитвама, ако их саме не знају? Ја немам никаквог дјетета, али сам дужан давати на просвјету цијелога друштва. Ево ти љубави! Он нема дјеце, па ипак жели свјетлости свима. За таковога велимо: то је прави Хришћанин. Премда је он неписмен, али је у њега — свјетлост Христова; он зна цијенити знање, а оно води к свјетлости и љубави према Богу и ближњему. „Не живи човјек о самом хљебу, не о свакој ријечи која излази из уста Божијих“ (Мат. 4. 4.), рекао је Спаситељ Исус Христос. Има хљеб тјелесни и хљеб духовни. Љубав налаже, да се гладному даје хљеб, а неуку наука,

да прогледа, па да не иде по таме. Исус, Спаситељ наш, непрестано је учио, и за науку своју положио је и живот свој. „По том познасмо љубав, што он душу своју за нас положи. Ми смо дужни полагаши душе за браћу. Који дакле има богатства овога свијета, и види брата својега у невољи, и затвори срце своје од њега, како љубав Божја стоји у њему? Дјечице моја! да се не љубимо ријечу ни језиком, него дјелом и истином“. (I. Јов. 3. 16—18).

Сјетимо се, браћо, времена, кад су наши предци — до недавно — ишли у бој против диндушману не само наше св. вјере већ и имена нашега. Није се ту знало ко ли је млађи ко ли старији, ко је имућнији ко ли сиромашнији. Свако, ко је само могао оружје пасати, радо је ишао у бој против непријатеља да ослободи браћу, која у ропству пиште, да извојује слободу златну. Тамо их је водила љубав према вјери, према народности својој, љубав, која се читовала не ријечу ни језиком, већ дјелом и истином.

И још једном рецимо са св. апостолом Павлом: „А сада остаје троје: вјера, надежда, љубав; но највећа је љубав“ (I. Кор. 13. 1.)

4. Кротост.

Хришћани! Оставите једном за свагда гадне ријечи, не ружите се, не проклињите један другог, не каљајте образа Божијега, који је у вама и у ближњима вашим! Обуздајте језике ваше, држите сваки себи руке. На свађу и бој и не мислите; јер је то недостојно човјека — Хришћанина. Како је ружно чути у хришћанскијем кућама већ иза зоре мјесто молитве, тучу запомагања и псовку! Муж псује жену, отац дјецу, газда слуге. Све само „враг на враг“... а имена Божијега ни да спомену. Да не буде то! Нека нико не каља

језика својега материнском клетвом, која вријеђа уво и срце Хришћанина! А коме је тај гадни обичај прешао већ у нарав, нека га одбаци за увијек. Желите свима добра, будите свима услужни, пријазни и кротки. Не псујте, него кога треба, поучите искреном братском ријечи. Помозите и дјелом, коме треба, па и противницима вашима. Сјетите се ријечи Христових: *Благо крошцима, јер ће наслиједити земљу* (Мат. 5, 5.).

5. Мудрост.

„Почетак је мудрости страх Господњи“ (Приче: 1, 7.). Тако је рекао премудри Соломон. Ко се боји Бога, тај не чини зла. А ко не чини зла, чист је пред Богом. У савјести је његовој мир и блаженство, од чега зависи здравље и дуг живот. *„Благо човјеку, који нађе мудрост, и човјеку, који добије разум. Јер је боље њом трговати него трговати сребром, и добитиак на њој бољи је од злата“* (у 3-ћој глави прича). О! колико смо пута имали прилику видјети то у животу. Разуман и поштен човјек у послу својем, у господарству, пољодјелству — тежаклуку, или занату, или трговини, често почиње с малијем, и постаје богат ако уложи разуман труд, трезвеност, поштење, наравственост и Божји благослов. А лудому подај хрпе злата и сребра, и куће, и земљу, и множину слугу, и све ће се то у прах претворити, ишчезнуће, као пјена, и онај, који распе све, спане на просјачки штап, или под стару главу доспије у убожиште (сиротињски дом). Лијепо наша пословица вели: *„Ни мудру, теци ни луду остави“*, и *„млад луфак — стар просјак“*.

Касно увиди он истину, да је мудрост *„скупиља од драгога камења, и што је год најмилијих ствари својих, не могу се изједначити с њом; дрво је живота опима, који*

се вањају за њу, и ко је год држи срећан је“. Ништа није скупије од мудрости. Она се не боји никаквијех препрјека, кад тежи да достигне своју цијељ; мудрога човјека сви поштују, и ништа није тако скупо, што би се могло сравнити с цијеном мудрости.

Мудрост се састоји понајвише у испуњавању воље Божје, у избору разумнијех и прикладнијех средстава, да се достигну разумне и спасоносне цијељи. Мудрост презире гордост, неискреност и лицемјерство, а исто тако љеност и немарност. Мудрост љуби труд духовни и тјелесни, умјереност у јелу и пићу; мудрост не говори много, већ више слуша, она не оговара, не прибавља себи непријатеља, она се не завршује, већ се усавршава до краја живота човјечијега, и све више и више успјева.

Како су високо цијенили мудрост још у стара времена, можемо се увјерити из ријечи „Премудрости Соломонове“, (7. 28, 29) *„јер никог не љуби Бог тако, као онога, који се дружи с мудрошћу. Јер она је свјетлија од сунца и од сваке звијезде; сравњена са свјетлошћу, она је прва“*.

Читајте, православни, књиге мудрости у Библији старога завјета! Много ћете је наћи и у псалмима, у причама Соломоновијем, у књизи Еклезиаста, у књизи Премудрости Соломоновијех, а премного и у књизи Исуса сина Сирахова.

6. Уздржљивост и трезвеност.

Човјек једе и пије, да живи, а не живи за то, да једе и пије. Неуздржљивост у пићу, узроком је многијех болести а често прерапе и ненадне смрти, а пијанство је главни и штетни порок нашега народа, узрок многијех болести, које шта више прелазе с кољена на кољено, на потомство, с оца на дјецу. А пијанство је

— узрок многијех гријеха, пријеступа, туге и несреће: — невоље, убоштва и дугова, који не дају човјеку мирна и спокојна санка и устанка. Пијанство се сматра као болест, и то болест врло опасна, а често и неизлечива. Пијанство разорава куће, цијела друштва и предјеле; њега прати глад, голоотиња и неисказана страдања његовијех несретнијех жртава; оно не воли свјетлости просвјете, пуни казни-оне лупежима, крадљивцима и разбојницима, болнице и убожишта — идиотима, лудима и богаљима. Гдје влада пијанство, тамо је, као и у аду, плач и шкрипа зуба. Многи пијанци завршују свој горки живот самоубијством.

Православни! Оканите се пијанства.

Чујте, шта пише о њему свето Писмо:

У 1-ој посланици Коринћанима гл. 5, ст. 15-ти речено је: „Ако који, који се брат зове, постане пијаница — с шаковима да и не једете“, значи, клонити се пијанице, не дружити се с њим. Исто тако и у гл. 6-ој, ст. 10.: „Ни лакоци ни пијанице — царства Божјега не ће наслиједити“.

Но врло поучна ријеч налази се на крају 13-те главе у посланици к Римљанима: „Јер нам је сад ближе спасење него ли кад вјеровасмо. Ноћ прође, а дан се приближи: да одбацимо дакле сва дјела тамна, и да се обучемо у оружје видјела. Да ходимо поштено, као по дану: не у ждерању и пијанству... него се обучите у Господа нашега Исуса Христа; и тијелу не угађате по жељама“.

Пијанство није било ни гријех ни срамота код незнабожаца. Они су шта више имали идола Бахуса, заштитника пијаница. Но тама незнабошка престала је с појављењем Хришћанства, с тога и пише св. апостол Павле к Римљанима, да сада није то што је било прије. Спасење је дошло прије, него што вјеровасмо. Ноћ

прође а наста дан. Прошла је тама незнабошка, родило се свијетло сунце Хришћанства. Грјешно је и срамотно живљети као незнабошци: одбацимо тамна дјела незнабошка и обучимо се у оружје свјетлости, т. ј. у слово Божје, у разум. Живимо не као пређашњи незнабошци — у пијанству и нечистоти, већ поштено, као што приличи Хришћанину. Престанимо измишљати и пјевати скарадне пјесме, као што чине пијанице, него се обучимо у одјећу Господа Исуса Христа, у што смо се обукли при крштењу, и немојмо угађати само тијелу нашему, већ нађимо вишу насладу, о којој пише св. апостол Павле Ефесцима: „И не опијајте се вином, у коме је блуд, него се још исцуњавајте духом говорећи међу собом у псалмима и појању и пјесмама духовнијем, шјевајући и припјевајући у срцима својим Господу“ (— 5, 18—19).

Шта мислите? Не би ли било боље мјесто тога, да се иде у крчме и слушају ондје одвратни разговори дивљих, безбожних пијаница, и гледа свађа и безобразлук, — не би ли боље било, повративши се из цркве, заложити што је Бог дао, а онда скупити дјецу, слуге и добре сусједи, па читати с њима заједно св. Писмо или друге корисне књиге, како побожнога садржаја тако и оне, које се тичу свагдашњег хљеба, господарства, виноградарства, пчеларства и других разумних и корисних ствари? Пажљиво размислите о прочитаним ријечима св. апостола Павла к Ефесцима. Зар се пијаница, који тегура тамо-амо, који се не може на ногама држати, који је изгубио ум, савјест и чест, може сматрати учеником Христовијем? Он иде и пјева скарадне пјесме, или се ваља онесвијешћен у блату; он је пропио своју заслугу, крадљивци су му извукли из џепа и по-

шљедњу пару, док жена и дјеца његова желе кору хљеба. Зар је он Хришћанин? Није ли он гори од нијеме животиње? — Но није само скарадно, већ и преступно дјело *пијанчење у празничне дане*. Шта ће рећи Јевреј, Мухамеданац, или шта више незнабожац, кад види о Божићу или о Ускреу Хришћанина, гдје лежи на земљи пијан или безчувствен, гори од живинчета? Може ли бити веће саблазни и веће срамоте по Хришћанство, које треба да буде *свјетлост* свијета?! Хришћани православни! Нека се међу нама ништа слична не догађа, а празнике наше треба проводити у цркви, а касније или код куће или у гостима код поштених, тријезних људи, у паметну разговор, или у радно доба — одмарајући се од посла, проводити часове по закону Божјему. И како је задовољство у пијанству? У књизи Премудрости Исуса сина Сирахова читамо: „*Радост је срцу и весеље души,*

кад се пије вино у згодно вријеме“. А то ће рећи, може се испити по која чашица, а не опити се. „*Жалост је по душу, кад се пије вино у расури и клевети. Пијанство повећава јарост луђака, а умањује снагу и прави красту*“ (гл. 31, 34, 37). Како се и лице човјечије, образ Божји, мијења од пијанства. Очи су црвене, пуне крви; нос и уста модра, лице пуно приштића; у пијанице је — рапав глас, руке дршћу, кољена клецају; рано остари; од пића се обично заметне рак у желудцу, или водена болест, а крај је томе: љута смрт, не с благословом, већ с проклетством....

Вријеме је браћо, да сперемо срам са образа славнога српског народа, вријеме је да примимо к срцу ријечи апостола Павла, вријеме је да се сјетимо, да Срби већ више од дванаест стотина година вјерују у Христа, и да је уздржљивост и трезвеност — велика врлина хришћанска!

(Наставиће се).

ЧУДЕСА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ.

Написао :

Игуман Дионисије Миковић,

управитељ манастира „Бање“.

Чудо I.

О осјечењу и излијечењу руку Антонија Јеврејина.

Кад је 48-ме године, од Христовог рођења, Господ наш Исус Христос изволио преселити матер своју са овога свијета у небесни блажени живот, да с њим царује у све вијекове, облаком се сакупише из разнијех страна свијета сви св. апостоли на свето престављење (успеније — умирање) Њезино.

Богомати се обрадова њиховоме доласку и каза им, да ће отићи слаткоме Сину своме,

И Богомати се помоли трипостасном Богу, благослови све присутне, па леже у ковчег, и предаде своју пресвету душу у руке свога Сина и Бога.

И тада, по заповиједи Њезиној, одијеше је у ковчегу к гробу, који се налазио у Гетсиманији, под „јелеонском“¹⁾ гором, близу Јерусалима, светога града.

Носећи пресвето тијело Њезино, пјевали су подобну „наисходну пјесму“. И св. анђели невидимо је праћаху и пјеваху.

Завидљиви, безакони и злбом ослијепљени Јудеји устадоше да превале на

¹⁾ Маслиновом.

земљу онај божанствени ковчег. Но гле чуда! прије их стиже Божја срџба, и сви ослијепише!

Један од њих по имену Антоније¹⁾, свештеник, дохвати рукама за ковчег, да га превали и руке му се одвојише од рамена и о ковчег објесише, на дивно чудо гледаоцима!

И тада му приступи сзети апостол Петар, истинити пошљедоватељ свога учитеља, и рече му:

„Вјеруј да је ово истинита мати Сина Божијег и оздравићеш!“

И повјерова Антоније, и сузама кајања принесе рамена при висећим рукама, и оне се вољом Бога и Богоматере одвојише од ковчега и пријонуше за рамена.

Када чухе остали да је Антоније оздравио, и они сви повјероваше у пресвету Богоматер, и прогледаше.

И тада се сви придружише светој пратњи пресвете Богоматере, и пратише је до гроба са страхом и побожношћу. А по погребу Њезином слушаше над гробом Њезинијем три дана пјевање светијех анђела.

Трећег је дана васкрснула пресевета Богомати. Свети Анђели, пјевајући узнијеше је на небо и сједоше с десне стране Бога и Сина.

* * *

Не помисли Хришћанине! да је сувишно што је морало ово обожавано тијело умријети; јер кад је Син Њезин претрпио смрт и погреб, нужно је било да и Мати подобно претрпи; да сађе у гроб, па се из њега на небо узнесе; с чиме се

је свакојако пружио нама више једно увјерење, да ћемо васкреснути из грובה кад Господ саизволи.

Али ми морамо у гробу иструнути, да нам се тијело очисти и ослободи од грјеховне тежине. А свето тијело пресвете Дјеве још је од зачећа небесног првенца освећено Духом светим; и дјевичанство Њезино рађањем не претрпље иструњења, па ни тијело не може у гробу.

Њу тако васкрсе Син Њезин и узнесе на небо, да с Њим вјечно царује у оној неисказаној слави и радовању; а ми непрестано настојмо и молимо јој се, да се Њезинијем посредством удостојимо оне небесне славе и радовања, пјевајући:

Бъ рождествоу дѣвство сохранила еси ко оуспѣніи міра не оставила еси когородице: преставилася еси къ животу, мати сѣци живота, ѿ молитвами твоими избавляеши ѿ смерти дѣшны наша.

Чудо 2.

О жени, која је рађајући умрла, мртва дојила своје дијете, а послѣје године васкрснула.

Петнаест година по вазнесенију Господњем, каменоваше безакони Јудеји св. апостола и првомученика архиђакона Стефана. Тада су изагнали из Јерусалима све свете апостоле и друге, који су у Христа вјеровали.

Марта и Марија, сестре Лазереве, остале су с Богоматером до Њезиног светог представљења, кад им је брат побјегао у Кипар: од страха јудејског, који бјеху жедни праведне крви његове. А послѣје заповједио је апостол Петар Максиму, једном од 27 ученика, да се од њих не одаљује. Марта и Марија предадоше све своје имање и раздијелише га сиромасима, па одоше примјером светих апостола проповиједати Христову науку.

¹⁾ Овај се Антоније не спомиње у преводу Ракића, ни у житију 15. августа, а спомиње у књизи: „Сказаніа о злиној жизни прик. Богородицы“ 1870. год., по којој је великозаслужни АЕ и Митрополит српски г. Михаило, израдио књигу: „Животопис пресвете Богородице“. Издање и штампа А. Пајевића, у Новом Саду, 1886. год.

Безакони Јудеји не моглоше трпјети да проповиједају име и славу Христову, па их одведоше у једну лађу, на којој не бијаше никакве справе за пловидбу.

У лађи бијаху са Мартом и Маријом и Максимин и Максимила, служавка, и Калидоњанин, који се је слијеп родио, па га је Господ излјечио. И сви молише Бога и Богоматер да их одведу, гдје је њихова света воља.

И би Богу и Богоматери угодно, да лађа сама одмах крене, и срећно одплови у галилејски град Марсилију.

Изишавши из лађе, благодарише Богу и Богоматери на срећном путовању, па одоше на градску пијацу, да од народа измоле милостињу за јело и пиће. Али грађани бијаху идолопоклоници и немилосрдни, па не хтједоше чути њихове молбе, те они морадоше трпљети глад.

И гладни и жедни нијесу престали молити се Богу и Богоматери увјерењем, да ће им помоћи.

Овога града главни заповједник, гувернер, нејмаше дјеце. Он једне ноћи у сну видје Богоматер у свој слави. И он чу глас Њезин њему намијењен:

„Немилосрдни! Ти мирно одпочиваш са женом у постељи, а не можеш се похвалити ниједнијем добрим радом, а слуге Божије умиру од глади! Устани и одмах пођи на пазар, и одведи у твој дом оно пет страних чељади, што ћеш тамо наћи, и лијепо их и љубазно прими и нахрани! Ако ме не послушаш, умријећеш нечасном смрћу!“

Глас овај као глас грома препаде гувернера (Темона) и жену му. Одмах устадоше и нађоше их на пазару, па их одведоше у дом, и снабдјеше свјема потребама.

И обојица пажљиво слушаху Марију и друштво јој, кад проповиједаше о Христу и његовим чудесима на земљи.

И гувернер рече: „Кад је он толико чуда учинио и јест истинити Бог, нека да и мени дијете, да и ја у њега вјерујем“.

И одговори њему Марија и дружина јој: „Не само што ти Спаситељ може дати то, него ти може дати све, што у Њега просиш, и само несумњиво вјеруј у Њега, па ћеш познати силу Његову“.

И он и жена му повјероваше у истинитога Бога Спаситеља нашега Исуса Христа, и послје мало времена жена му поста носећа. И крстише се они и сви домаћи, и велику ревност показа гувернер према благочастивој вјери.

Гувернер одлучи поћи у Јерусалим, да се поклони гробу Господњем; жена га са сузама мољаше да и њу собом поведе. Њему бијаше тешко носећу жену водити на пут, али јој не могаше одрећи ову свету жељу.

Гувернер даде Марији власт не само над домом и домаћијем, него и над цијелијем градом; и, да руши идоле а зида цркве.

Тада се је помолио Богу и Богоматери, па ушао у лађу са женом и слугама.

Први су дан лијено и угодно пловили, а послје имали су противни вјетар, па се свратише у једно пристаниште, и ту дуже времена чекаше помоћни вјетар, а кад су га добили, радосно наставе пут.

На путу роди гувернерова жена с тешком муком мушко дијете, па онда умрије.

Овај случај гувернера је јако ожалостио, али се у њему није угасила љубав и жеља за путовањем у света мјеста,

нити је и помислио да се сада натраг поврати. Он се свратио на једно пусто острво и ту у једној пећини са горким сузама оставио мртву жену и живо новорођено дијете, и оставивши их помоли се гувернер:

„О, Пресвета Богородице и Мајко сиротнијех, и помоћнице наде лишенијех, као што си чудесно родила Бога, сачувај и овога младенца, и чини с њим како ти знаш!“

Послије ове искрене и сузне молитве, поврати се у лађу са слугама, и скоро је срећно стигао у Јерусалим.

У Јерусалиму нашао је гувернер св. апостола Петра, па му са сузама испричао несрећни случај, а овај му рече:

„Мир теби, дијете, јер си вјеровао свештеној проповиједи! А за жену се и дијете не жалости, него се радуј!“

Свети апостол Петар показао је гувернеру сва света мјеста, гдје се Христос родио, куда је ишао и чудеса чинио, гдје је страдао, погребен био, васкрсао и одакле се је вазнесао.

Докле се је побожни гувернер свим овим светим мјестима поклонио, протекло је више од године дана, и тада се је, испраћен апостолом Петром до лађе, натраг повратио.

Божијом вољом и Пресвете Богоматере, за кратко вријеме стигне на острво, гдје је оставио мртву жену и живо дијете. И гле чуда! Застаде дијете, гдје сиса мртву мајку! А жена стајаше цијела као што је и оставио!

Зачуђени гувернер окрену очи к небу и са сузама помоли се Господу:

„Боже Свемогући, велика је благод Твоја! Хранио си младенца млијеком мртве матере, и ја вјерујем да можеш и њу сада васкрснути: да се моја тешка жалост преобрати у особиту радост, и, да се

се испуни пророчанство Твога апостола Петра! О Свемилостиви! Чуј молбу мене недостојнога слуге Твог; молитвама Пресвете Матере Твоје, и слуге Марије, и сестре Лазареве, која ме је окренула к Теби, Боже Свемогући, и просвјетила светом науком и истином Твојом!“

И гле чуда! Устаде мртва као да се је од сна пробудила! и уздишући помоли се:

„О преслатка моја Владичице! Нека је благословено име Твоје! Ти си ме чувала да не иструнем, а дијете моје да не скапа од глади!“

И онда се окрене радосном мужу и рече му:

„Знај, да сам с тобом видјела сва света мјеста, куда те је свети апостол водио, јер мене је водио свети анђео!“

За тим му изброји сва света мјеста, у којима је био; и шта је још тамо видио.

Тада је гувернер, сав блажен и радостан ушао у лађу са женом и дјететом, и непрестано хвалећи Бога и Богоматер, срећно се вратише у Марсилију.

Када су стигли у Марсилију, казаше праведној Марији и дружини јој цио случај, који се је с њима на путу збио, и чувши га грађани сви се крстише, разрушише идоле, а сазидаше свете цркве, и многа друга добра учинише: у славу свете Тројице и Богородице.

* * *

Христијани! И ми се вјером ових богоугодника, у свакој својој невољи обраћајмо чисто срдачном молбом: Пречистој Владичици Богородици, на коју са страхопоштовањем гледају све чисте безтјелесне слуге Божје.

Неописива је љубав Њезина према човјечанству. О, колико је пута задржала руку Божју да нас не казни с нашијех гријехова! О, колико је пута Његову срдбу

у милост обратила! Помоћница је немоћнијех, пада наде лишенијех, заступница сиротнијех, утјеха жалоснијех, нагијех одијело, болеснијех исцијељене, грјешнијех спасеће, једном ријечју: свјема Хришћанима помоћ и заступница. Нико нема уплива код Сина Њезиног и Бога, као Она, па Јој се не престајмо молити да Га умоли, да нас опаше снагом побједе, на видиме и не видиме злотворе наше; да нас извади из дубине грјеховне; да нас сачува: од глади, погибије, потреса, потопа, огња и мача, међусобне свађе, болести, напрасне смрти и свакога зла. Не лијегајмо, не устајмо, не једимо, не пијмо, никакав рад не почињимо ни свршујмо, а да Јој се не помолимо.

И пјевајмо: „Пресветаја Богородице, спаси нас!“

Чудо 3.

О корисном привиђењу Јована Шавца.

У спнаксару 23. новембра, чита се, да је за владе Константина, грчког цара, живио у Цариграду неки Јован по занату шавац.

Овај никад не помишљаше о вјечној муци, која очекује грјешнике, него живљаше безаконо и сасвим раскошно!

Али свемилостиви Бог, који дође на земљу да спасе грјешнике, приказа му страшно виђење, да би га побудило на покајање. И Јован видје једне ноћи у сну, да је сашо једну лијепу хаљину, и да ју је однио цару Константину, и с њим се весело разговарао. На једном весели цар Константин наљути се и истрже пој, па ухвати Јована за дуги перчин, и одреза му дуге косе пријетећи, да ће му и главу одрезати! И гле чуда, мало за тијем, љутити цар и главу му одреза!

Кад се Јован пробудио, сав од страха тресући се рече: „Благодарим ти сџну,

што је овај страшни приказ с тобом прошао!“

Послије овога Јован је продужио свој неваљали живот, и заборавио на онај силни страх што је оне ноћи у ужасном сну поднио. Али није дуго прошло, и он пане у тешку болест, па му се опет јави благи Бог, али сад не у сну него у будној машти. Јако болестан лежећи, видје он, гдје га неко одведе на неко мјесто гдје бјеху окупљени судци, који тај час издадоше ријешење да се неко погуби! Ту угледа једног цара, ког бјеше страшно погледати. Он бјеше сјајнији од сунца, а сједијаше на пријестолу, обучен у архијерејском и царском одијелу. С десне му стране бјеху нека лица чистотом и љепотом свештеничком украшена; а с лијеве нека лица грозна и страшна; и под њима стоји јама мрачна. Јован је ту стајао с највишим страхом и ужасом, и на једном окрену му се цар и упита га: „О, дијете! знаш ли ти ко сам ја?“ Јован му са страхом одговори: „Мислим, Господе, да си Ти Син Божји, који си ради нас сишао на земљу, као што знамо из светог писма!“ И рече му цар: „Дакле, кад знаш за мене, по писму, зашто си заборавио страх, који си у сну поднио од Константина цара?“

Јован је ћутао, али му цар сад строжије рече: „Зашто не збориш, или не разумијеш — што те питам?!“

На то му Јован једва са страхом одговори: „Разумијем, Владико! и страх онај још носим у срцу!“

А цар му љутито рече: „Зашто збориш да страх онај носиш у срцу, кад га не носиш, нити си се покајао?! Зашто се не кајеш за грјехове своје?! Ја сам оно био, а не Константин!“

За тијем даде цар знак оним страшним, грозним и црним слугама, да Јована баце у ону огњену јаму, која дна нема,

а из које се чује силна писка, плач и јаукање.

Кад су га ови вукли к оној јами, он у великом страху једва и мукло проговори: „Пресвета Богородице, помози ми!“ И гле чуда! У тај час нађе се ту пресвета Богородице, и клече пред Владику с молбом, да Јована помилује. И таман кад су врази хтјели да га у јаму баце, чује он царски глас њима намијењен: „Оставите Јована, ради молбе Моје матере, нека и још има времена да се каје!“

Послије овога, дошао је болесник к себи и одма је по молитвама пресвете Богородице устао здрав, и отишао је једном Божјим духом надахнутом духовнику, и испричао му све што му се је догодило. Часни духовник му рече: „Брате! Благодарим Богу и пресветој Богоматери, што си удостојен таквог виђења! Исправи свој живот и уклони се од пута незаконног да не погинеш, као што је скоро погинуо један многомоћни човјек именом Георгије, о којем је видио један његов друг као што си ти о себи видио: да га врази вуку у пакао, али да се је ослободио молитвама пресвете Богородице и других светих угодника; и, да му је цар дао 20 дана времена, да се покаје и свој неваљали живот исправи. Друг овај казао му је све што је о њем видио, и свјетовао му, да се исправи и покаје ради свог спасења и вјечног блаженства. Али, на жалост, овај оста не исправљен! Одма по 20 дану умрије тијелом и душом, јер му врази одведоше душу у пакао! Чувај се, дакле, сине, да и ти не погинеш, јер да није Пресвета Богомати умолила Владику, Цара, Сина и Бога, и ти хоћаше у оној болести несрећно умријети тијелом и душом!

* * *

Христијани! Јован је примио спасоносни савјет часног духовника, и носећи у срцу Божји страх, проживио је остало вријеме свог живота: у посту, молитви, покајању и добрим дјелима, као што је Богу угодно, па ужива са осталим праведницима у неисказаном небесном радовању.

Ево нам опет примјера, до шта доводи неваљали и раскошни живот, којијем ми поново забадамо ране у пресвето тијело Спаситељево, а себе на свагда убијамо; примјера, колико вриједи искрено покајање и обраћање на прави пут; и посредовање и заступство пресвете Богородице, која нас покрива покровом и крилима благице своје. Јован Ју је у последњем часу у помоћ призвао тврдом вјером у помоћ Њезину, и Она одма клекну пред Сина и Бога, који је Своју неограничену љубав према човјечанству, Својом праведничком крвљу запечатио. Она Га је и умолила; Она ће Га и за нас умолити: кад је тврдом вјером у помоћ призивамо; и кад по примјеру спасеног Јована своје грјехове сузама искреног покајања оперемо, и будемо свагда одили путем узвишенијех хришћанскијех врлина и добродјетели.

О пресвета Богомајко! Твојим моћним посредовањем, код Сина и Бога, Који нас је из неограничене љубави искупио од протајког гријеха, Својом најправеднијом светом крвљу, очистио светим крштењем, и освјештао светим причешћем, посредствуј за нашу побједу над видимим и невидимим нашим враговима, који око нас непрестано облијетају да нас одаље од вјечне среће, славе, и блаженства! О Свемилостиви! Чуј молбу Пресвете Матере Твоје, за нас грјешне!

Хришћани! пјевајмо Јој са светијем Јосифом:

Ѡ всепѣтаа мати, рѣдшаа всѣхъ сва- | ѣ вѣдѣщаа ѣзми мѣки, текѣ копѣцихъ :
тѣхъ, свѣтѣйшее слово, нѣнѣшнее прѣемши | ѣллиста (Кон. акат. пресв. Богородице).
приношеніе, Ѡ всѣкиа ѣзбаки напѣсти всѣхъ, | (Наставиће се).

ПРАКТИЧНО РУКОВОДСТВО

како треба саборно служити св. литурђију са ђаконом и без њега.

По Ј. Кутепову и другим изворима, написао : Златоје.

„Када неколико свештеника хоће да саборно служе св. литурђију, дужан је најстарији међу њима свакоме предходно казати: на коме ће се мјесту који поставити, када ће и који „возгласъ“ говорити, како ће се свршити „малый вхѣдъ“, који свештеници и у које вријеме, посліје еванђеља, откривају плитон и три стране св. антимиаса — двије побочне и дѣну, а који и када откривају осталу горњу страну св. антимиаса. Исто тако ваља казати: како ће се свршити „великий вхѣдъ“, ко ће и шта да говори, како треба свршити брацко цјеливање на „возлюбимъ другъ друга“, тко је дужан свршити молитву и подизање руку, како се приступа к примању св. тајне тијела и крви Христове, на коју страну св. пријестола одлази свештеник са св. тијелом и т. д. Не знали који од свештеника гдје ће стати, шта ће чинити и како ће се владати кад саборно служи, тада је неприлично и онима који с њиме служе, а и онима који га са стране посматрају. Ту се рађа плашљивост, непоуздање у свој рад, мијешање, прекидање у молитви, ту трпи срдачно сазидавање вјерни, а у људи промјенлива карактера, рађа се чак и досада и неспошљивост“.

Ето тако каже отац Јован Кутепов — и није другчије. На опет нитко не би могао да замјери неким нашим свеште-

ницима, који нијесу имали прилике да саборно служе, па да то науче. Многи је, можда, осјетно како му је тешко кад служи у троје, а што би било, да којим случајем мора литурђисати с пет и више свештеника?! Праксе нема, књиге су скупе, а на српскоме језику готово да их и нема. Нема тога, нема ни замјере! Другчије је то на богословским факултетима. Тамо је, покрај стручних књига, још и прилике да се сваки свештеник, прије него је чин примио, практично извјежба у отправаљању својих свештенослужитељских дужности¹⁾.

Моја је скромна жеља, да овим радом — уз оно што је у Служебнику и његовом „Извѣстію оучителномъ“ наведено — припомогнем нашем свештенству, па за то, браћо, вама посвећујем труд овај. Прочитајте и колико вам устреба користите се њиме, а мени ће мило бити, ако вас будем могао и у напредак послужити.

А. Саборно служење са ђаконом.

„Начинашелне“ молитве. Читање „начинашелних“ молитава пред царским вратима бива овим редом. Ко на којој страни пријестола стоји, на тој страни излази и улази у олтар. Старији иду напријед. Ставши пред царским дверима поклоне се три пут, читају тачно онако и оним редом, како је у Служебнику написано

¹⁾ „Српски Сион“. Год. III. бр. 42. стр. 665.

WWW.UNILIB.RS

ганутљиве молитве и тропаре Спаситељу и Богоматери, па приступе к св. иконама да их цјеливају¹⁾. Послеје молитве „Господи испосли рѣкѣ твою“... коју читају, приклонивши главу²⁾, сви свештеници — десна и лијева страна — поклоне се један другоме, па онда присутном народу у цркви, молећи опроштај за уврједу и замјере, одлазе у олтар говорећи: „Внидѣ къ домъ твоѣ“... Дошавши тамо поставе се сваки на своје мјесту с десне и лијеве стране св. пријестола, а по старјешинству. Старији стоје ближе најстаријега свештеника, који је на предњој страни часне трапезе, а млађи редом један до другога све до горњега мјеста. Поклоне се три пут пред часном трапезом, цјеливају св. еванђеље на пријестолу и пријесто³⁾, за знак смиреноста почитовања и да се у Господа испроси благодатна дозвола и снага ради свештенодјелства, па онда тек почињу да се облаче.

Облачење. Ђакон и свештеник облаче се онако како је у Служебнику назначено. Стихар и орар ђаконов благосиља најстарији свештеник, а ђакон цјелива му десницу. Сваки комад свештеничког одијела, прије него што га који од свештеника метне на себе, треба да узме

1) О когом. Прак. ц. кљшц. М. Соколова, стр. 47.; Молитвом, поклоном и цјеливањем тих икона моле свештенослужитељи опроштај гријехова својих, посредовање и заступање пред пријестолом божјим, па најпослије исповиједају своје вјеровање у утврђени догмат VII. в. сабором (недјела православља). Види: *Св. Василије Вел.* „къ книг. о Духѣ к.“ гл. 18.; *Св. Григорій Двоукљв.* књ. 1, послан. 53.; *Св. Атан. Вел.* „къ книгѣ протикѣ индѣкци. на чело.“; *Св. Златоуст.* књ. 30 на 2 Кор.

2) Димитријкиј. Ист. догмат. и чини изданни. кожит. литѣргий. Гл. I. §. 5. стр. 97.

3) Имали смо прилике видјети гдје је то, а у нашој цркви, само не знамо, да ли случајно или како другчије, изостављено било. Пазимо! — Унијати никада не свршују тог цјеливања.

лијевом, а десницом да благослови и цјелива крст на њему⁴⁾.

Умивање руку. Сви свештеници, приријечима „Умыю къ неповинныхъ рѣцѣ“... редом, по старјешинству, умивају руке. Ђакон исто тако. Није дозвољено прије умити руке, па тек онда облачити се. То је обичај римски, а и унијати га примише.

Проскомидија. Проскомидију свршује један обично најмлађи свештеник⁵⁾. При томе треба да је потпуно обучен⁶⁾. Обичај, по коме неки свештеници проскомидицу без фелона, ваља оставити⁷⁾.

Послије облачења и умивања руку, свештеник и ђакон одлазе к жртвенику, ту се поклоне три пут и моле Господа, да ослаби, остави и опрости гријехе њихове волне и не волне. Ђакон је пред тим већ припремио дискос, потпр, звјездицу, копље, губу, покровце и ваздух за све-

4) К. Николајкиј. Попок. къ издч. Уст. когом. праком. цркви, изд. IV., стр. 363.; *Василије Николајевиѣ Велики шипик*, стр. 52. — Свештеник, који је дошао кад су се други свештеници обукли и послеје проскомидије, не може литурѣисати. Који пзмеђу свештеника чини противно, чини зло и неприлично (κακῶς ποιοῦντες καὶ ἄχρηστῶς). Тако је ето одговорио *Генадије Схоларије*, патријарх цариградски, на питање *деспота српског Ђурђа*. „Ишима“. Год. III. бр. 2. стр. 81.

5) *Служебник*; К. Николајкиј. Попок. къ издч. Уст. стр. 364.; *Ноклај кривалѣ. II д. § 50 стр. 161.*; *В. Николајевиѣ Велики шипик*, с пр. 56. — Ђакону је забрањено проскомидисати. Види: *вел. Требник*, *Номок. пр. 214*; *Владимирски сабор 1274. г.*; *Constitut. apost. lib VII. стр. 46.*

6) О когом. Прак. цркви. кљшц. М. И. Соколова изд. 1885. г., стр. 50.

7) По уставу унијатских Служеб. облачи се фелон послеје проскомидије а прије почетка литурѣије, па за то је у неким унијатским Служебницима, молитва на облачење фелона отштампана послеје свршетка проскомидије. У гдје-којим старијим унијатским Служебницима може се наћи и оваква биљешка: „Снцѣ по гречико.нд окычлю зѣк Ириѣ прилетѣ на са фелонѣ, обаме 8 насѣ (Унијата) прикнидѣ къ окычлю по прождѣниани тою кзилити“. Упореди: „*Гласник православне далмашинско-истаријске стархије. Задар. Год. I. бр. 7. стр. 60—61.*

штенодјејство¹⁾. Потир метнуо је десно а дискос лијево. Лик Господа Исуса Христа, који је на потиру изображен, ваља увијек к себи окренути. Задња страна има бити она, на којој је крст изображен, а двије побочне, на којима је лик пресвете Богоматере и св. Јована богослова, окренуте су лицем и погледом напријед к слици Христа Спаситеља³⁾. Просфора треба да се састоји из два једнако округла дијела, који преставаљају два јестаства у Исусу Христу — божанско и човјечанско²⁾. Св. агнец изрезује се пошире к доњој страни, прорез иде кроз сву просфору, а зарезује се тако, да се лако и слободно извадити узмогне. Па још ваља пазити, да се, при резању крета на средини мекане стране, не прореже кора печата. При ријечима.... „аки изиде кровъ

и вода“... и проч., које изговара свештеник, па послѣје благослова, љева ђакон у потир вино и воду скупа⁴⁾. За тим па друге просфоре: „Къ честъ и паматъ преблагословеннымъ“... узима свештеник на средини, ниже печата, једну честицу на три угла и поставља ју с десне стране св. агнца. Десна страна печата, према свештенику који проскомидише, јест на лијевој страни⁵⁾. Из треће просфоре, која се зове деветчиновна, узима девет честица у „честъ и паматъ“ пророка, апостола, јерарха, мученика, исповједника, преподобних и свију светих, па их у вертикалној а не у хоризонталној линији меће у три реда, с лијеве стране св. агнца, или с десне према свештенику, који проскомидише⁶⁾. Из четврте просфоре, за живе, ваља узети не четири или три — као што раде неки свештеници — него само двије веће честице, са мјеста према угловима ниже печата⁷⁾. Од те двије честице једна је за

¹⁾ К. Николикин. Попок. къ издч. Угт. стр. 364.; В. Николѣвѣвѣ. Вел. шипик, стр. 52.

²⁾ Р. д. С. П. 1888. No. 3., стр. 100.

³⁾ Нокал. икрижаль. ч. I. гл. I. §. 4. стр. 3.; Разп. Тѣлцаго архип. Никандра на Благоч. С. 26. анкарѣ 1887. г. — У нашој православној цркви служи се св. литурѣја на пет просфора. Само у крајњој нужди, дозвољено је служити на једној само просфори. Хоннацкиѣ. Прак. рѣк. дла кѣлц. § 73. стр. 81. Хлѣб (просфора) треба да је од чистог пшеничног брашна, умијешен простом природном водом, добро испечен, квасан, непресољен, свјез и чет. Макарий. Пракол. догмат. когол. Толъ II. § 214. стр. 372—377.; Др. Никодим Милаш. Славен. апост. Кирил и Методије и истина православла, стр. 76. Просфора треба да је округла и да има на себи печат т. ј. знак крета и слова Ю. ХС. НИ. КѦ. (Исусъ Христъ ѿ нѣ). Ако се догоди да просфоре немаду печата (како то често бива код наших филијалних цркава, гдје их пече редом свака кућа у селу) дужан је свештеник сам на свакој таквој просфори копљем нацртати печат крета са извјесним словима. Хоннацкиѣ. Прак. рѣк. дла кѣлц. Ошд. IV. Ст. IV. § 78. стр. 82. — Вино треба да је право, чисто, од грозѣја са питеме винове лозе, да је по могућности црвено, да није кисело или како другчије покварено. „Изкѣт. 8чит.“; К. Николикин Попок. издч. Угт. стр. 365—368.; Макарий. Прак. догм. когол. Т. II. § 214. стр. 377—378.; „Истина“ Год. I. (1885.—86) стр. 188—189.; „Дабро-Босански Источник“ Год. II. (1888.) бр. 4 (10) стр. 64.

⁴⁾ У Служебнику изреком наводи се: „Ѧ кина кѣлцѣ и коди, рекиѣ преже ко кѣлценикѣ: Благослови кѣлцѣ ко кѣлцѣој годинниѣ“. На ово треба добро пазити. Не смије се одјелито љевати у потир вино па онда вода. Συγγελοῦτον, *sive rituale graecorum opera R. P. Facobi Goar, editio II. Venetis, 1730., стр. 58; Евгол. ѣв Рѣмѣ 1754. г. стр. 28: ѣх тоѣ ѿмѣтѣс ѣроѣ ѣх тоѣ ѿдѣтѣс. Али у окружној посланици владыке унијатског Ашан. Шешинѣког речено је: „гдѣ ѣтѣ тѣе слока: „держѣ къ рѣцѣ отѣ кина къ кѣлцѣ и коди къ гоѣдѣѣ годинниѣ, или дѣлѣ гоѣдѣ“, напиши къ лѣѣто нѣхъ тѣе: „держѣ отѣ кина и коди оѣоѣ къ двоѣхъ гоѣдѣѣхъ и перѣи кликѣтѣ къ кѣлцѣој чѣлѣ кина, потѣомѣ же мѣло что отѣ коди, шѣѣѣѣ дѣѣ или три капѣѣ“.*

⁵⁾ К. Николикин Попок. къ издч. Угт. стр. 370.

⁶⁾ Исто.

⁷⁾ Рук. д. С. П. 1888. г. No 1; О Богомѣдѣ. Прак. Црк. кѣлц. М. Соколова стр. 54. У нашим Служебницима, судећи по самом тексту на томе мјесту, рекли би, прописано је да се ваде двије честице, али у нацрту отиснутом у чину проскомидије, видимо три: једну за св. синод, једну за патријарха а једну за императора. У Служебнику бечког издања (1854.) има једна за патријарха и епископа, једна за патријархе, а једна за императора. У типѣку јереја Василија Николѣвѣвѣа једна је за патријарха, једна за епи-

Св. синод, св. православне патријархе, епископа и сав свештенички чин, а друга је за владоаца. Обје честице ставе се испод св. агнца. Друге ситне честице за живе, вади свештеник у кругу, од десна на лијево, и меће их на дискос испод првих двију већих честица. Из пете просфоре, за мртве, узима се већа честица, испод печата, „в памати и вставленіи грѣхѣхъ“ и меће се испод честица за живе. Друге ситне честице за умрле, ваде се и међу као и оне прве за живе, само испод њих а у свом одијелитом реду. Најпослије свештеник рече: „Помилни Господи моє недостойнство. . .“ па узме честицу из просфоре за живе и стави ју у реду живих, који њоме заврши. Друго види у Служебнику.

Ако има у читуљи много имена, која се при проскомидији морају споменути, може свештенику да помогне други свештеник, па и онај који не служи, или ђакон или ако њега нема појац. У томе случају чита дотични свештеник, ђакон или појац имена лица, за која се честице узимају, а свештеник проскомидишући говори: „Помилни Господи“ и вади честице¹⁾. То исто може се учинити и код честица за живе, у случају ако су живи редом побиљежени и ако их има много. Овај задружни рад не нарушава јединство дјелства, јер је у архијерејском чиновнику наређено, да сажаций произноси имена лица која се спомињу, а епископ узима честице и говори: „Помилни Господи“. До-

скопа, а једна за императора. Служебници, издани у Кијеву год. 1620., 1629. и 1653. изреком напомињу: „Зри, Црво, кѣхѣхъ епископѣхъ поландѣхъ единѣхъ точіе частѣхъ изилаи и подѣхъ к. хѣхѣхъхъ полагаи. Такожде лицѣ и царѣхъ и царицѣхъ и чадѣхъ ихъ поланиши, единѣхъ изилаи. . . . да не многими частѣми наполниши кезичнио дискос“. Па тако је ето и отац *Кирилов* узео само двије честице.

1) Рѣк. д. С. П. 1888. г. *№ 9*, стр. 295 и *№ 46*, стр. 282.

звољено је, у случају нужде, и послије проскомидије, у литурђији оглашених, узимати честице из просфора за живе и умрле. И то се чини на основу праксе архијерејског служења²⁾. Гријеше они свештеници, који ваде честице из просфора и послије великога „входа“, готово све до конца литурђије. При таквом одступању од устава лако се догоди, да све честице не могу бити у одређено вријеме погружене у пречисту крв Христову у потиру, него морају остати до идуће литурђије, па се тада употребе мјесто антидора. Баш тако гријеше и они свештеници, који, на литурђији пређеосвећених дарова, примају од пароксијана просфоре, да из њих ваде честице за здравље живих и упокој мртвих³⁾.

Догоди ли се, да је у вријеме читања часова архијереј присутан, тада је дужан чтец, послије завршених молитава на 3. и 6. часу, рећи мјесто: „Именемъ Господнимъ владислови отче“ — „Именемъ Господнимъ владыко владислови“. А свештеник треба да каже, мјесто: „Молитвами свѣтѣхъ отецъ нашихъ“ — „Молитвами свѣтаго владыки нашего“⁴⁾. Послије „возгласа“, дужан је свештеник и чтец поклонити се најприје на молитву, па за тим архијереју обративши се лицем к њему. Прије свакога кађења треба да се с кадилом обрати к архијереју ради благослова. При кађењу преосвештенога, ваља да се он (ђакон) постави за пријестолом на десној његовој страни одакле кади најприје трипут по трипут, а кад је свршио кађење само трипут⁵⁾. Послије кад је ђакон свршио кађење за архијереја, кади десно и лијево свештенике. При изласку из олтара, па

2) *№ 23*. Паст. Сокѣд. 1887. г.

3) Рѣк. д. С. П. 1888. г. 46, стр. 281—282.

4) О мѣж. съ архієр. діак. Соколова стр. 69.

5) Исто.

и онда када се у олтар враћа, сваки пут поклони се архијереју, па онда свештеницима. Још ваља и то знати, ако свештеник на литурђији кади, а не ђакон, не смије сам да благосиља кадило, него треба сваки пут да затражи благослов од архијереја.

Кад се свлачи и навлачи завјеса? Кад се отварају и затварају царске двери? Кад и како се кади?¹).

¹) Види: *Василије Николајевић. Вел. шик, гл. IV. V, и VI. стр. 8—18; Константинъ Никольскій. Погледъ къ издѣ. Vгг. стр. 71—90; „Босанско-Херцеговачки Источник“. Год. IV. св. I. стр. 48; исто, св. IV. и V. стр. 199.*

(Наставиће се).

„УЧЕЊЕ ВАСЕЉЕНСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ“ и разлике у учењу осталих хришћанских цркава;

написао православни свештеник и др. богословије † Владимир Гете, а на српски превео архимандрит Н. Дучић, штампано на средњој осмини у Биограду 1891.; стр. XXV и 257.; цијена 2 динара, или 1 фор. —

Христова црква, то је божествена установа, коју је сам благи Спаситељ наш, истинити и једносусни Бог, у великој љубави и милости својој према заблуђелом и грјешном роду човјечијем основао, да га тиме изведе из грјеховне таме, покаже му пут истине, измири га с Богом створитељем својим и приведе вјечном животу и блаженству у царству небесном. Тој својој божанственој задаћи, која је намијењена општем благополучију и спасењу људскијех душа, тежи и спијеши света мати црква истијем оним путем и правцем, истијем оним начином, и служи се истијем оним срествима, којијем и сам њен божествени установитељ, наиме проповиједањем и хранењем истинске ријечи Божије, и општим раширивањем и утврђивањем правога богопознања и богопоштовања.

Сматрана са те, чисто идејалне стране, Христова је црква самосуста, на човјечанство пренесена благодат Божија, која је вјечна, свеопшта, вазда и свуда једна и иста, непромјењљива, која се путем Божијег открочења, преданог кроз праоце и пророке старозавјетне цркве, а обновљеног развијеног, и утврђеног живом ријечи Божијом кроз Исуса Христа, искупитеља нашег, преданом и сачуваном светијем ученицима и апостолима његовијем и оцима новозавјетне цркве, излијева вазда и свуда у срца наша, и тиме ствара на земљи народ Божији, и праве синове и нашљеднике царства небесног.

Но с друге стране, са стране стварне, света мати црква наша, то је живи народ, то су сви

они, који у Христа и свету његову науку право вјерују, и истински закон Божији свестрано неокрњено и непромијењено вазда чувају и испуњавају, — а то је видљива црква Божија, друштво човјечије, које уз благодат Божију, а окријепљено и управљано светијем Духом, живи и напредује у Исусу Христу, вјерно чувајући онај божествени залог (аманет) вјере, љубави и надежде, који му је предан од самог његова избавитеља Христа.

Али, колико год је благодат Божија и закон Божији вазда и свуда један и исти и непромјењлив, толико је исто жива и видљива црква, по несталности и несавршености човјекове природе, подложена разнијем потресима и промјенама у њеном земаљском животу, облику и раду, из чега проистјечу она разнства у људском схваћању и примјењивању истинске ријечи Божије, оне заблуде слабог ума и срца човјечијег, са којих настају различна отпадања од праве цркве Божије, чему су свједок они силни расколи и јереси, што су у толикој мјери и опсегу потресали земаљским животом њеним, а кроз све вијекове њеног земаљског бића, као и оне данашње силне и учестане појаве вјерске равнодушности, отпадништва, невјерија, па и скрајњег безбожија.

Но поред свега тога разнства, и поред свију отпадања од праве науке Христове, опет истинска црква Божија, у примјењеном земаљском животу свом, у друштву људском, остаје вазда иста и непромијењена у духу и животу оне мно-

WWW.UNILIB.RS

жине вијерних, који њену откривену науку чисто и неокрњено сабљудавају, и од сваке измјене и примјесе бодро чувају. А то је оно хришћанско друштво, које се назива источном православном васељенском црквом, која је вјерна пријемница, и бодра чуварица праве и чисте ријечи божије, праве и истинске науке Христове, и истинских предања апостолских, основаних по Духу светом на чистој науци Христовој; — то је она црква, која је по божијем опредјељењу позвана, да сабере у своје крилу све заблуђеле и отпале синове човјечије, и саједини их у Христу, и благодати божијој.

У постизавању ове своје божествене задаће, истинска црква божија обиловала је вазда множином Богом просвијећених и надахнутих великих мужева својих, који су својим животом и радом вазда стајали на бранику чистоте и непромјенљивости учења и појединих истинских установа свете цркве Христове, и који су, било живом или писаном ријечи, ревно и издашно служили даљем распрострањању, унапријеђивању и утврђивању праве цркве Христове на земљи, обавјешћујући, обраћајући и приводећи заблуђеле синове човјечије правој цркви, и вјерском јединству.

Па и данашњијех дана, круг ревнитеља и бораца око истинског правовјерија и православља по божијој благодати није никако мањи, а појаве њиховог благотворног рада у винограду Господњем све су чешће и видљивије, све одлучивије и замашније. А међу такве појаве, које су јасан знак благодатног бујања и напредовања праве цркве божије на земљи, долази по превасходству и онај значајни научни богословско-књижевни подвиг и производ, чији је наслов приведен на челу овога приказа.

У данашњијем данима, у данима, кад је услијед појачаних и многобројних заблуда спекулативног ума људског, хидра раскола, отпадања, кривовјерства, па и самог потпуног вјерског равнодушја и атеизма подигла високо главу, да, вјерна своје растројавајућем упливу, ставља поједине сметње благотворној радњи истинске Христове цркве, — у таковијем данима, кад је голема и неизбјегљива потреба, да не само свештени представници праве Христове цркве на земљи, већ и сви други просвјећенији вијерни буду наоружани потпуним сазнавањем истинске ријечи божије и свију установа праве цркве његове на

земљи, — дјело овакове врсте неисказана је добит за православље у опште, а нарочито за православну српску цркву нашу, која је, некад развијена, моћна и славна, данас још доста нејака, и управо истек на путу, да у непрекидној духовној свези и заједници са истинском васељенском црквом Христовом, спијеши своје даљем развитку и унапријеђењу, својој некадањој снази и сјају.

Једна преставница помјесне православне цркве наше у овој земљи, духовна власт архијерејска Дабро-босанске, схваћајући данашње стање и водећи рачуна о данашњијем потребама нашим, топло је препоручила своје духовном стаду и његовим пастирима проучавање истог ваљаног дјела¹⁾, али је ред и на самој повременој књижевности нашој, да и она рекне своју ријеч о томе важном дјелу, и тиме подупре онај значајни корак споменуте духовне преставнице наше. А задовољењу те задаће нека послуже слиједећи ретци овога приказа, који, премда је много закаснио, ипак неће бити на одмет, јер *добру ствар ваља вазда имати пред очима, и вазда радити око њеног свештеног проширења и усвојења*²⁾.

Ово важно дјело, које је изишло на француском језику први пут у Паризу год. 1866., а његово друго издање у Брислу год. 1884. и преведено на све културне језике, па и на арапски, подијелио је његов писац на четири дијела, осим увода, у коме је предговор, посвета, и у приступу расправљање о превасходству православне источне васељенске цркве према другијем хришћанским црквама.

У своје предговору напомиње писац, како је његово прво издање нашло топлот одзива и пажње у хришћанском свијету, и растурено у разнијем преводима скоро у 25.000 примјерака по Европи, Америци и Азији. Даље наводи, како је преведено на грчки, бугарски и румунски језик³⁾, и како се тек услијед заузимања и потпоре једне православне књегине, која није допустила, да њено име буде објављено, одлучно на поновљено издавање.

¹⁾ Консисторијална окружница од 17. октобра 1891. број 2012.

²⁾ Исто је дјело кратко приказано и препоручено у овом листу у свесци 11. и 12. од год. 1891. стр. 494.

³⁾ Како сам писац наводи, превео га на бугарски и грчки језик тадањи бугарски министар Балабанов, а на румунски галачки епископ Јосиф. Ти су преводи обављени прије од 1884. године, а први српски превод извео је год. 1886. задарски богослов Милош Парента (како вели госп. Лучић).

Исто издање овога дјела посвећено је садашњој руској царици Марији, и у дотичној поевети имаде неколико значајних мјеста, која је вриједно овдје привести, јер карактеришу оне идеје и увјерења, у којима живи писац, као и циљ и задаћу, коме је намијењено његово дјело. Припомињући, како је божија црква провиђењем стављена у двојни положај, наиме у положај мученички или заштићенички (у одношајима човјечанским), као и о разликама између истинске цркве Христове и другијех цркава, говори о томе даље овако:

„Богу је било угодно, да покаже тијем начином: како његова црква може бити мучена, а да се не буни; штићена, а да не жртвује ништа од својега учења; моћна, а да не присваја себи свјетску власт“.

„Тако није било изван истинске цркве“.

„Историја заиста доказује: да су присвајали себи једни између пастира различитијех хришћанских цркава свјетску власт, која се не слаже с дужностима свете службе; други да су призивали свјетску власт у помоћ, да наметну на силу нека учења; многи да су жртвовали истину изискивањима силе и неправде; и један велики број да је потеглецао буне и потпаљивао жестоке ратове под изговором вјерским“.

„Истинску цркву Исуса Христа нијесу мучиле такве људске страсти. Свагда смјерна и неупорна, радије је пристајала да буде распета као Спаситељ, него да се мачем брани. Свагда вјерпа чуварица Божјега залога, који јој је повјерен, није никад жртвовала сили ни једну истину. Она није никад злоупотребљавала заштиту, коју је имала, нити је сврнула са својега чисто духовнога пута“.

А накану свога књижевнога подвига означаје писац говорећи, како жели, да би његово дјело: „било од користи онијем православнима, који не оцјењују довољно срећу, што су рођени у истинској цркви; Хришћанима, који су добили у наслједство од својих отаца неке заблуде и предрасуде; и онијема, који не вјерују у Божје откровење, и који траже међу тисућама система оне истине, које им Божјим надахнућем нуди света црква“.

У приступу наводи писац своју поглавиту намјеру, да онијем издањем потпомогне „велико дјело сједињења цркава“, које да се може извести само „на основу савршеног православија“, које се

налази једино у православној источној васељенској цркви, која живи од апостолских времена, и која је сачувала залог откривења божијег „недирнут и чист од сваке човјечије примјесе“. Даље доказује, да хришћанска вјера није философијска система, коју је овлашћен сваки да тумачи по својој вољи, већ позитивно Христово учење, дакле чињеница, која се мора примити као истинита и непогрјешива; а да је Христово откровење позитивно учење, томе да је свједок хришћанско друштво, које је „једно у свом опстанку, непромјењљиво у својој вјери, непокретно као станац камен усред свијех преврата и свијех машта човјечијег ума“, — а то да је једино васељенска источна црква. Оспорава римској цркви атрибут православија, ради њезиних узастопних новина у догматичком учењу и спољашњем уређењу и обредима, а тако исто и англиканској цркви, нарочито различитим протестантским црквама, чије је учење новина из 16. вијека, различита од првашњег им исповиједања, а основана на слободном библијском тумачењу, које нема карактер непогрјешивости, па још уз то све оне, исто тако, као што и римска и англиканска црква, не могу никако тврдити, да је њихов опстанак један и непрекидан, а њихово учење да је наслједство, које би било примљено, и непрекидно предавано од кољена кољену, све од времена Христовог, па до наших дана, — и за тим приводи оваково своје дивно и духовито тврђење: „Јединој је васељенској источној цркви, хришћанско учење било наслједство те врсте; ето, за што је њено садашње свједочанство једнаке вриједности с онијем из апостолскога вијека. Њезино је учење вјерни одјек апостолских посланица и проповиједи, учења светијех отаца и одредаба васељенских сабора. Она је гледала сва преиначавања хришћанске вјере на западу. Старија постанком од римске цркве, била је свједок свијех папских дјела, и билежила њине узастопне новине. Она је видјела постанак свијех цркава, свијех секата; и усред умнијех покрета у противном смислу, остала је непомична, и вјерна оној препоруци св. Павла: чувај аманет (залог)“.

У даљим редовима овога приступа, наводи писац метод, којим се служио у догматичким и осталим дијеловима своје расправе; износи у кратко суштину протестантизма и разлику између њега и англиканске цркве; образлаже своје увршћивање јерменске цркве међу преставнице си-

WWW.UNILIB.RS
тинске цркве, у колико је сачувала чисто учење и божанско црквено уређење; приводи изворе, којих се држао при израђивању свога дјела¹⁾; напомиње, да није хтио писати строго научно дјело, већ књигу, коју могу читати и мирски људи исто тако као и богослови; завршује свој приступ напоменом, да сматра заблудом сва учења, која се не слажу с вјером истинске цркве, али да поједине заблуде ипак нијесу јерес све дотле, док их истинска црква, као чуварица откривене истине, не објави као противне божанственом догмату, јер да је јеретик само онај, који је и послјиге црквеног одређења противан откривеној истини, а не онај, који је добродушно и несвијесно пао у заблуду; вјерује, да у одвојеним црквама има више онијех „који се добродушно варају, него упорнијех јеретика“, па за то и нуди и намијењује њима ово своје дјело, да га читају с онаком добродушношћу, с каквом га је он писао, надајући се, да ако се у опште хоће да чује глас истине: „да њихова срца неће бити закорјела, нити ће отурити свјетлост, која ће им просвијетити разум“.

*

Послије приказаног већ уводног дијела исте књиге, слиједи само излагање учења васељенске и православне источне цркве, коме претходи као увод расправљање о правилу и суштини вјере (стр. 1—15.), што је основни камен и исходниште свему учењу праве цркве Христове, а за њим долази остали садржај, подијељен у 4 одејака. У првом дијелу (стр. 16—131.) расправља се о догматима, у другом дијелу (стр. 132—210.) о моралу, у трећем дијелу (стр. 211—224.) о дисциплини, а у четвртном (стр. 225—257.) о литургији источне православне цркве. Но с погледом на збијени и врло научни слог овога дјела, мора се овај приказ у даљем свом току ограничити само на кратки преглед главних начела и момената у овој књизи, јер би за свестран приказ њен ваљало привести скоро сав садржај, пошто се не може одлучити, шта је од чега тамо важније и замашније. Једино ће се већа пажња и шири поглед обратити одјељку о правилу вјере, у коме је писац изнио своје важне дубоке богословско-научне назоре о суштини православља, и о православној источној цркви као васељенској и једи-

ној правој цркви Христовој; из даљијех одјељака нагласиће се ипак најважнији моменти, како би се тиме вриједност и значај ове књиге јасније указао.

У одјељку о правилу вјере (канон вјере) говори писац: да је откривена хришћанска вјера само развитак и допуна првобитне вјере, коју је Бог открио у старом завјету, и којој бијаше цијелъ служење Богу у Исусу Христу као очекиваном Месији, као што је цијелъ и Христовој вјери служба Богу у Исусу Христу, као дошавшем спаситељу и искупитељу; да је хришћанска вјера основана као откровење само на ријечи божјој, која је једини извор вјере, коју су једину, како им је Исус Христос само усмено предао, свети апостоли народима и усмено и писмено проповиједали и предали, и коју су првашњи хришћански вараштаји у појединим црквама, које воде свој почетак од времена апостолских, предавали од кољена кољену све до нашијех дана, и која су предања садржана у канонским књигама новог завјета; да је истинско само оно предање и учење, које је примљено од апостолских људи, и које су све апостолске цркве, непрекидно предавале, чије је *постојање и свеопште свједочанство право срество, да се позна истинско откривено учење и предање*, које не треба смијешати с човјечанским предањима, која су производ само повремених и мјестимичних мишљења и обичаја; да је истинско откровење само оно: „што је позитивно основано на божијем свједочанству писменом или усменом“, које нам предаде Исус Христос, и први његови ученици, који су били избрани, и Духом светим надхнути, те по томе једини његови овлаштени чувари; да је то откривено учење залог, који сваки хришћански нараштај треба да чува чист и недирнут од сваке човјечије примјесе, па да га таквога преда новом нараштају; да једна и ма која обласна црква може погријешити у чувању божјијега залога, али све никако, пошто је Христос обећао, да ће са својом црквом бити свагда до свршетка вијека, а Исусе, који је, као ријеч божја, истина, не би пребивао с црквом, која би исповиједала заблуду; да изнад свијех обласних цркава, које засебно могу погријешити, стоји васељенска црква: „с којом ће Исусе свагда бити, која није ограничена ни временом ни простором; она проиходи од апостола, а преко њих од Исуса Христа; она опстоји кроз све ви-

¹⁾ Међу овим нарочито истиче „Увод у богословију“ и „Догматичку богословију“ од архиепископа Макарија, које дјело да је научно, достојно, да га проуче најученији богослови.

вијекове непрекидно, свједочећи постојано о истини, чувајући вијерно залог, који јој је повјерен. Исус Христос, који њоме управља, заодјену ју је видљивијем значајима, и сва одвајања, која су се догађала у црквама, била су допуштена, да би свједочанство васељенске цркве јаче засјало⁴.

У даљем току тога одијељка, писац расправља и доказује, да *та васељенска црква може бити уочена и пошврћена шиме*: а) што у свијету постоје данас три цркве апостолског поријекла, и то грчка, латинска и јерменска црква, којијем је свима заједнички корјен, од кога се јерменска црква, као ћерка грчке цркве, одвојила у V. вијеку, а латинска црква у IX. вијеку; б) што су све три те цркве у IV. вијеку састављале у свему једну цркву, а тако исто и грчка са латинском до VIII. вијека; в.) што учење, које сада исповиједају грчка и латинска црква, није млађа од VIII. вијека, јер иза диобе није могла једна другој ништа позајмити, нарочито услјед оног мучног расположења у сношајима тијех двију цркава, и што учење, које сада исповиједа грчка, римска и јерменска црква, није млађе од IV. вијека, јер од тога времена није могла ова пошљедна ништа позајмити онцијем првима, а тако исто ни грчка црква није могла од IX. вијека ништа позајмити од латинске, као год што ни јерменска црква од грчке последије халкидонског сабора; г.) што је учење грчке и јерменске цркве једно и исто, па с тога оне данас претстављају онакову цркву, каква је била у своје јединству у IV. вијеку, и каква је још и у VIII. вијеку била и на западу, чему су у неколико доказом и саме секте Јаковита и Несторијанаца, које су потпуно сложне с грчком и јерменском црквом, па и с латинском до IX. вијека, а нарочито још ђурђијанска црква, која је од свијех других одвојена од V. вијека, а сложна је са грчком и јерменском црквом, по чему онда *грчка¹, јерменска и ђурђијанска (грузинска) црква, па и латинска до IX. вијека, претстављају цркву мученика, која је била само апостолска, и црква Исуса Христа*; — а све те околности јасно показују, како се „постојани и свеопшти глас Хришћанске цркве јасно разумије, и сваки Хришћанин може ласно наћи у томе гласу, и

¹) Грчкој цркви ваља додати још и српску, бугарску, руску и румуњску цркву, које су од постања свога, никнувши из крила оне прве цркве, биле такође вагда претставнице чистог православља.

његовом постојањом и свеопштем свједочанству *правило своје вјере*⁴.

Довршујући своје разлагање о правилу вјере, писац закључује овијем значајним и дубоким научним тврдњама:

„Истинска је црква Исуса Христа видљива; она није ограничена ни временом ни мјестом; њезино је својство васељеност или свеопћност, као битно одличије, које доказује, да је апостолска. Она данас живи животом, каквијем је живјела у времена апостолека, и њезин је глас вагда један исти. Она опстоји, говори и ради пред нашијем очима. Она је биће морално, које се вијековима предуљује, и води нас непрекидном пријемношћу управо к Исусу Христу. Она свијетли усред свијета, као кула свијетљива. Она нема потребе, да се удубљава у разбирање текстова, да би констатовала своје постојано и свеопће свједочанство. Она живи и говори“.

„Учење, које смо предузели да изложимо, било је заједничко црквама, грчкој и латинској у осмом вијеку, и које исповиједају још и сада апостолске цркве, грчка, јерменска и ђурђијанска. Тако је то учење, учење првобитне цркве до четвртога вијека“.

„Из тога закључујемо, да је само то учење било апостолско, и да су и сада цркве: грчко-руска¹, јерменска и ђурђијанска, вијерне претставнице истинске цркве Христове. Пошто је то тако, онда не може бити поштун Хришћанин или православни, ко није у вези с њима“.

У додатку истога приступа, писац је у лако и прегледном, па ипак потпуном и језгровитом садржају означио разлике, које постоје у западним хришћанским црквама у погледу „правила вјере“, и противности у њиховом исповиједању према учењу православне источне цркве. Он тамо у засебнијем одијељцима понајприје износи: како је римска црква све до XVI. вијека признавала за правило вјере постојано и свеопште свједочанство цијеле цркве, а тада успоставила раширење папске власти, којом римски епископ по божијем праву усредсређује у себи цијелу цркву, па је услјед тога непогријешиви тумач откривенога учења, било писаног, или пренесенога у предањима; доказује неоснованост таковог исповиједања, које је оче-

¹) Преводилац додаје на овоме мјесту још и автокефалне православне цркве, српску и румуњску.

видно у противности према начелу постојаног и свеопштег свједочанства цијеле цркве, и напомиње потребу напуштања таковог учења, ако римска црква хоће да буде православна. Даље наводи и доказује, да је учење англиканске цркве о правилу вјере ближе источном православном учењу од учења римске цркве, и да би та црква једино требала, ако хоће да буде сложна с православном црквом, да доведе с тиме у склад неке противне елементе у својим симболичким књигама, и призна неке догме о предању, као што је: опетојање божијег учења, које су апостоли усмено предали (писмено предање усваја)

и непогријешно очување тога усменог учења у васељенској цркви, које се може показати и утврдити постојаним и свеопштим свједочанством апостолских цркава. У погледу протестанских цркава износи писац, како оне сасвим одбацују правило вјере, коме би било темељем постојано и свеопште свједочанство цркве, већ у томе сматрају за основ само свето писмо, које се може тумачити лично, како ко хоће, чиме онда неминовно а у главном начелу отпадају од саме истинске вјере хришћанске, и хите у наручја рационализма.

(Свршиће се.)

ПОСЛИЈЕ СВ. САВЕ.

(Приказао свом пријатељу Ђорђи Н. Милићу, грађанину града Прњавора).

Свети Сава — српска слава,
Свети Сава — Србина спасава.

Је ли Србине брате, и ти драгосна Српкињо селе — има ли гдје српска душа, а да не зна за дан првог српског просвјетитеља, првог српског архиепископа и првог оснивача српске школе — светог Саве? — Ја бар мислим да нема те српске душе, која не познаје тај свечани и значајни дан по васколико Српство без разлике.

Ах, Србине брате и Српкињо селе, то је дан пун-пунцат: побожности, страхопоштовања и српске благодарности.

Та, тога се дана сјећа и најокорелији српски грјешник, који је Српство занемарио, окренувши му леђа — због каквог му драго личног интереса.

На тај свечани дан свака српска душа из свега срца пјева:

„Ускликнимо с љубављу!
Православија наставниче!
Пути в' водјашчаго в жизн“.

*

Сви српски крајеви натјечу се, који ће љепше прославити чисто српског народног просвјетитеља светог Саву.

Е, па ни Херцег-Босна земља славна и племенита у том погледу баш ни мало није заостала

од Српства с ону страну Саве воде хладне и Дрине воде брзе.

Срби у Босни и Херцеговини сваке године што љепше и красније прослављају успомену св. Саве, приређујући светосавске бесједе, а већином у корист својих српско-православних школа; и тако ти они од светосавских бесједа имаду: *моралну и материјалну корист*.

Светосавске бесједе примили су Срби у Босни и Херцеговини к срцу, и оне су се код њих тако одомаћиле, да их и омања мјеста, па и села обдржавају, гдје само има узданица и засадница српске свијести — бива српска школа.

Прославио смо српског просвјетитеља св. Саву у 1894. и још су нам пуне уши и глава милопојног брујања српских пјесама, патриотичких говора и разних жеља; е, али има нешто, што нас тишти, а то су неке мане, те их баш хоћу сво овом приликом послје св. Саве да споменем што је и тенденција овијек редака.

*

Свети Сава је чисто српски народни светац, слава св. Саве чисто је српска народна слава; е, па онда Србадијо драга треба светосавске бесједе приређивати у чисто српском духу, а ни у распоред трпати туђе игре, јер што год је не

WWW.UNILIB.RS

ерпско, оно нема мјеста у распореду светосавске бесједе.

Још у неким мјестима — на жалост — занемарују ерпску светињу — јавор гусле, што баш никако не би смјело бити, јер: „гдје се гусле у кући не чују, ту је мртва кућа и људи“, вели неумрли Његош. А да се ерпске јавор-гусле на светосавској бесједи не чују?!?

Јавор-гусле су ерпска историја, оне су медем души сваког Србина.

„Кад Србин види гусле, покрај њега пролазе у мислима многа стољећа славе и туге. Оне су и дан-данаас значај душевне огромности *Српства*“ — рекао је неумрли ерпски књижевник Јаша Игњатовић. Србадијо драга! не занемарујмо ерпских гусала, покажимо их нашим млађим, јер ће их млађи сасвим заборавити и забравити, а ми ћемо онда за то велику одговорност пред Богом имати.

*

Нека би дао преблаги творац цијеле васионе, да догодишњи Савин дан васколико Српство још боље прослави; а ми Срби у Босни и Херцеговини да поменуте и друге мане одбацимо, те да у сасвим ерпском духу св. Саву прослављамо.

А ви Србадијо драга — по неким мјестима што немате своје узданице и засаднице ерпске свијести — ерпске школе, — похитајте и прегните из петнијех жила, па дижите ерпске школе. „Од човјека се ништа отело није, а прегоацу и Бог помаже“.

Ти Србине, ако те иоле драги Бог имањем обдарио, угледај се на многобројне ерпске добротворе, па пружи своју ерпску десницу ерпској школи, јер православна ерпска школа и црква једини је стражар и чувар свега онога, што Србина Србином чини, и без чега се Србин Србином ни назвати не може; а Србин бити то је слава над славом.

Ерпски богаташи и у опште сваки, сјетите се ријечи ерпског генија и владике црногорског:

Благо оном, ко довјека живи,
Имао се рашта и родити“.

А сад да си ми мили и витешки роде здраво и рахат.

Манасшир Гомионица, мјесеца јануара 1894.

П. С. Иванчевић,
јеромонах гомионички и ерпски учитељ

БЕСЈЕДА

при освећењу водике и кољива у Травнику на св. Саву 1894.

Говорио: Никола Адамовић, свештеник.

Благосштиви Хришћани и мили роде ерпски!

Широм, пут пространог Српства и по свима крајевима, гдје год ерпска душа живи, данашњи се дан слави и прославља за спомен нашег великог светитеља и просветитеља Саве. На данашњи дан ми Срби одајемо дужну пошту нашем светитељу Сави због његовог светог и богоугодног живота, великих и племенитих дјела, која је учинио евом милом ерпском народу. Радујмо се, браћо, што овако великог великана Србина, светитеља и просвјетитеља Саву имамо, јер ми, не само што се њиме можемо и смијемо дичити и поносити пред страним свијетом, него шта више ми у њему имамо заступника и код самог Бога. Ми Срби, није само да имамо нашег

светитеља Саву, па да се самим њиме толико дичимо и узносимо, него ми имамо још много и много великана наших, е којима се потпуним правом можемо дичити и поносити. Да отворимо историју Срба, па да их станемо овдје ређати и побројавати, заиста да ме од данас до сјутра слушате, не би вам их могао свију поређати. Та ерпска историја је оваким важним и племенитим људима Србима окићена, као кад мајка природа у премаљеће окити овоземну површину. Знамо, многи ће ме од вас запитати, ко их толике у историју Срба поређа, на које питање ево вам врло лахка одговора, ко други ако не живот и дјела појединих великана. Тако и наш светитељ и просвјетитељ Сава, са свога света и богоугодна

живота, постао је светитељем и угодником божјим, а са својих великих и племених дјела заузео је прво мјесто у српској историји.

Велика су и превелика дјела светитеља Саве, с којима је заслужио, да га ми Срби данас и навјек славимо и прослављамо.

А збиља да су таква, јасан је доказ овај, јер ниједан народ, а особито ми Срби не би могли славити и узносити једног човјека, који то није заслужио. Особито генијални или богом избрани људи могу да заслуже у народу толике славе и заслуге, а не које-какве трице и надрикрњиге. Према дјелима и људи се мјере. Па тако и дјела нашег светитеља Саве, да вам их овдје ређам и износим, ја сам мален духом и пера невјешта, па за то ћу оставити то способнијем људима, који су духом кадри а пера вјештијег да то учине; а ви ћете бити тако добри, те ћете ми дозволити само, да између толиких дјела светитеља Саве, прозборим укратко: „О школи некад и сад, и њезином опстанку“.

Благочестиви Хришћани! Као што данас можемо видјети мисле нам српске школе по већим и мањим мјестима драге нам домовине, било је времена па их нијесмо имали, шта више било је времена не знам, да ли смо могли и појмити шта је то школа. Према таквом стању и духу времена лакко је појмити на коме смо степену изражања стајали. Били смо са свим запушћени и матери природи предани, да нас она васпита и научи. Од простих родитеља долазила је на свијет и проста младеж. И тако је то трајало, разумије се неко вријеме, прелазећи с кољена на кољено. Док смо се ми Срби с кретом и мачем борили за слободу и домовину, дотлен су други просвијећени народи напредовали у просвјети, наравекни подижући школе и удешавајући их према духу народа и другим потребама. И то је главни узрок, да смо ми Срби, што се тиче просвјете, заостали били иза других народа на сто сто. Ми Срби и ако смо у просвјети изостали иза других просвијећених народа, ми се опет тјешити можемо тиме, што смо задобили сјајну и златну прошлост. Ми се са нашом прошлости можемо дичити и поносити пред другим народима, јер ни један народ, могу рећи, да нема такве прошлости, као што је има српски народ. И сунце ако кад помрча и све тумбе да се окрене, опет српска прошлост

остаје сјајна и ништа ју није кадро помрчити, осим опет нас Срба. И ми, т. ј. ако је неумједнемо цијенити и чувати, те својим немаром, нагленошћу а највише неслогом, могли би не само прошлост нашу оцрнити, него могли би изгубити и оно, што данас имамо. — Могуће је да би ми Срби и још дуго у тако непросвијећеном стању остали, да није што се каже „вријеме куле низ котаре гради, вријеме гради вријеме разграђује“; јер као што је год било вријеме, кад нијесмо нити смо могли имати школа, тако је опет вријеме донијело, да смо стекли и ако не школе а оно бар српске манастире. У српским манастирима нацпили смо ми себи и својој младежи прибјежишта и уточишта.

Кад су српски манастири основани, тада је српска младеж јатомице ишла у српске манастире, тамо се васпитавала и књигу учила. У српским манастирима српска се је младеж његовала и напајала православљем и српским духом. Од колике су важности и користи били српски манастири у то доба, види се од туда, што се је највећа књижевност чувала и ширила, и што су нам толико научних људи дали. Та и наш је светитељ Сава у српским манастирима књигу учио и највишу мудрост докучио. Јер он кад је од својих родитеља отишао, отишао је са калуђерима у манастир „Хилендар“, и тамо се посветио калуђерском чину, обукао на се ризу смирености, да га краси „ни сребро ни злато, веће крјепост и мантија црна“.

Но као што се може видјети и непобитна истина потврдити, да су нама наши свети манастири од велике важности и користи били, и да смо ми Срби са нашим светим манастирима доста у напријед корачили; ипак могу рећи да би, што се тиче просвјете, на сто сто остали иза других народа, да не би Бога старог пријатеља, који према својој превеликој милости и благодати нареди, да и на српском небу звијезда засија — звијезда просвјете. Та звијезда, која се је на српском небу појавила и засијала, и која ће свијетлити докле тече свијета и вијека, јест наш светитељ и просвјетитељ Сава.

Духом и тјелом крјепак, разумом бистар и мудар наш светитељ Сава, кад је из српског манастира изашао, и кад се је испео на висок

WWW.UNILIB.RS
 степен архијерејског достојанства, тад' извије се на лаганим крилима и етаде прелијетати по свима крајевима тад пространог српског царства. Свети Сава за кратко вријеме уреди српску државу. Ђе год што потребито и манкало бјеше он постави и подмири, било: владике, свештенике, манастире, цркве ил школе, и остало све, што његовом милом народу оскудно бјеше. Светитељ Сава тад положи темељ и српским школама, који се никад више срушити неће, докле тече и једног правог Србина и Српкиње. Тад и манастири српски достигоше врхунац свој, у њима бјеше за нас сви факултети, све медицине и сва права.

И Видите браћо, као год што светитељ наш Сава прегну свима својим силама, те неуморно радијаше за нас — свој српски народ, тако исто дужни смо и ми, да свима нашим славим силама прегнемо те да сложено као браћа радимо на нашем добру, срећи и будућности. У свима нашим подuzeћима и у сваком нашем понајмањем раду, треба да нам је идеал светитељ Сава. Угледајмо се на нашег светитеља Саву, те и ми љубимо: српске манастире, српске цркве и наше миле нам српске школе! Ах српске школе! Пуна ли су уста кад речем школа! Запитајмо се а шта је то српска школа?

Видили смо мало час, у ком смо степену изображена стајали, какви смо школа имали, и како смо учили; а данас — данас кад смо стекли и имамо чисто милу нам народну школу, заиста онда, праведно је да знамо и шта је српска школа.

Српска школа није ништа друго, нег оно српско мјесто, гдје се српска младеж — млади Српкињи и Српкињце уче, васпитају и изображавају, а све у српском духу.

О Ето шта је српска школа! Важност српске школе, потиче из самог предмета, а ево видите како чика Змај у својој пјесми „Дижите школе“ вели: „Знање је свјетлост, знање је моћ, учимо браћо и дан и ноћ“. Према потреби знања може се мјерити и важност школе, јер од куд се добија знање ако не из школе. Па зато баш чика Змај у истој својој пјесми пјева даље: „дижите школе дјеца нас моле, јер имали горег

срма и стида, нег не дати своме чаду вида“? Од вајкада истицала се је и потреба за српском школом а према потреби, наравски истицала се је и важност. Па онда, кад је то све тако и кад ми сами очима видимо и признајемо, шта онда можемо да речемо о нашим школама у данашње вријеме — у вријеме деветнаестог вијека, вијека просвећенога? Шта ћемо да речемо само нам се каже. Школа је Србину највиши аманет била а особити аманет од нашег светитеља Саве, коју нам српску школу, свој браћи Србадији у аманет предаде, да ју свету и неповријеђену очувамо.

Кад знамо, шта је то српска школа и какву корист даје, онда питам ја вас: какви смо ми и какви требамо да смо на спрам наших милих нам школа? Ја мислим а и позитивно држим, да кад наша школа потпуно своју дужност врши на спрам нас односно на спрам наше младежи, праведно би било да и ми сви више обратимо пажњу на нашу школу, јер не само што нас дужност на то веже, него и данашњи дух времена то од нас изискује. Па бацимо на страну све, оставимо и дужност, и дух времена, ал' шта ћеш, кад нас запита наш светитељ Сава, пита се ради и како се чува његов аманет? Шта ћемо онда? Та морамо сви ћутати и очи к земљи оборити, јер крив се крије а прав се смије. Питам вас: да ли који од вас врши своју дужност, која се по праву изискивати може? Да ли је којем на уму та српска школа, па да је се сјети и посјети? Да ли који кад завири у школу, па да види, шта се тамо ради у том аманету светитеља Саве? Шта ради српска младеж? и како напредује и учи? Каквим духом та српска школа дише? Да ли који учитеља обиђе, па га упита, како си учи, шта ти фали и да ли што год школи треба? Знаш, на сва ова питања моја, чећете ми одговорити, јер неможете, а да вас питам које-чему другом, што потребито није, одговор би ту био и не би се дуго мислили. Видите браћо! Да ли оваким нашим радом поступком идемо на срећу наше школе? Да ли нашим радом и поступком идемо на то да нашу школу осигурамо и њезин темељ утврдимо? Да ли оваким нашим радом и поступком идемо сами себи на срећу и будућност нашу? Не! Ми, оваким нашим радом и немаром идемо и радимо на уштрб наше школе, на не-

срећу њену, да ју срушимо и унишимо. С' пропаћу наше школе, падамо и ми! Камо вас и једног, па да поведе ријеч, да се што год учини за нашу школу? Камо вас и једног, који поведе ријеч, да се створи школски фонд и тим да се осигура њезин опстанак; па камо вас и једног, који приложи што год у нашу милу нам школу па рече: ма ево ово добровољно дајем у нашу школу, па нек има! Аја, није среће, као што је несреће!? Угледајмо се браћо, на друга мјеста наше поносне Босне и кршне Херцеговине, па видите шта раде браћа Србадија! Докле наша браћа по другим мањим мјестима стварају себи фондове, докле један на другом се намеће, те фрца добротвор иза добротвора; дотле ми на жалост у дремежу бунцамо и слатким сном спавамо! Прече је нама свађати се, партаје склапати и један против другог радити! Прече је нама тужити један другог и викати на наше мило нам учитељство! Зар се овако ради на бољитку нашем и наше младежи? Зар се овако љуби и поштује наша мила нам школа? Хоћемо ли и смијемо ли допустити, да изгубимо наш углед и српски образ пред страним свијетом и нашом осталом браћом Србадијом? Хоћемо ли и смијемо ли допустити, да нас због нашег немара, наша младеж — млади Српчићи и Српкињице куну и проклињу? Хоћемо ли и смијемо ли допустити да нас од озгор — с неба, наш светитељ и просветитељ Сава куне и гњев свој излива на нас? Не браћо, нећемо; е па докле ћемо овако?

О браћо Србадијо! Тргнимо се и пробудимо из дремежа слаткога сна, те сложимо као браћа пружимо руку један другом и загрлимо се! Прихватимо сви за штап братске слоге и љубави, а одбацимо мрзост и неслогу, јер неслога има сломити врат, ће и осим нас. Пригрлимо нашу милу нам школу и радимо за њу! Јер, ви видите, колико се је наука узвисила, да чисто чуда ствара! А и народна пословица вели „снага кладе ваља а памет царује“. Па кад је то тако, ја вас опет позивам у школу и за школу. Пригрлимо школу и љубимо ју, и чинимо за њу све могуће, што се учинити може. Неплашите се, није то ништа страшно, нит је то тако велико, да се учинити неможе. До нас је све стало. Ако ми будемо људи и права браћа Србадија, и ако имаднемо љубав међу собом, то ће ићи све лакшо и није ништа тешко.

Сад пак браћо, полагајући на вашу будну српску свјест, на ваш чисти и поштени образ, надам се, да ће моје ријечи добрим плодом уродити. Надам се, да ћете и ви по својој дужности учинити све оно, што сте кадри и што требало буде. Надам се, да ћете пригрлити и обљубити нашу милу нам школу, и све могуће оно учинити, што се дало и потребито буде, па онда, — да нас види Бог и наш светитељ и просветитељ Сава, те да и нас, као оно што невину дјечицу благосиља и нас као своје добре синове благослови сад и навијек! Амин.

О ЧИТАЊУ ЈЕВАНЂЕЉА И АПОСТОЛА У НЕДЈЕЉЕ, по грчком Јеванђелистару.

Ми смо још 1888. године покренули питање: „О читању јеванђеља и апостола у недјеље, по грчком Јеванђелистару“, због ког смо питања водили са покојним Шакраком жестоку полемику, која због његове смрти није довршена онако, како смо је мислили довршити.

Како је Шакрак отишао Богу на истину, не остаје нам сада друго, већ да озбиљски једном приведемо крају питање: „О читању јеванђеља у недјеље, по грчком Јеванђелистару“.

Ми ћемо прво по грчком Јеванђелистару навести, која 1894-те године треба читати васкрена јеванђеља на јутрењу, која на служби, које апостоле и које гласове васкрене треба појати у коју недјељу, а за тим ћемо укратко рећи, за што треба, да и ми православни Срби читамо јеванђеља и апостоле у недјеље по грчком јеванђелистару, а не по славенско-руском Сказанију. (Види „Српски Сион“ бр. 7 и 8. од 1894.)

Ове 1894. године треба овако у недјеље јеванђеља и апостоле читати:

1894. Ускрс: 17. Априла.

Пасхално слово: III.

Мјесеца	Греста год.	Име недјеље и које се јеванђеље чита на литургији	Назив редовне недјеље		Који се апостол чита на литургији	Глас васкрсења	Јеванђеље васкрсења
			Јеванђеља	Апостола			
Јануара	2	Пред просвјешченијем, Марк. 1.			К Тимотеју, зач. 298.	5	11
	9	По просвјешченији, Мат. 8.			Ко Елесејем, 224. од пол.	1	1
	16	ХП. Лукина, Лук. 85.	XXIX.	XXIX.	Ко Колосајем 257.	2	2
	23	XV. " Лук. 94.	XXXII.	XXXII.	К Тимотеју, 285	3	3
Фебруара	30	XVII. Матијева, Мат. 62 и Три Јерарха, Мат. 11.	XVII.	XVII.	Ко Коринтјаном, 182. од пол. " Јеврејем, 334.	4	4
	6	О Митари и Фарисеји, Лук. 89 (Почетак Триода)	XXXIII.	XXXIII.	К Тимотеју, 296.	5	5
	13	О блудњем сиње, Лук. 79.	XXXIV.	XXXIV.	Ко Коринтјаном, 135.	6	6
	19	Задушнице (у суботу)					
Марта	20	Мјасопустнаја, Мат. 106. (Месне покладе)	XXXV.	XXXV.	Ко Коринтјаном, 140.	7	7
	27	Сиропустнаја, Мат. 17. (Бијеле покладе)	XXXVI.	XXXVI.	К Римљаном, 112.	8	8
	6	I. великог поста, Јов. 5.			Ко Јеврејем, 329. од пол.	1	9
	13	II. " " Марк. 7. Јов. 36.			" " 304. и 318.	2	10
Апри	20	III. " " Марк. 37.			" " 311.	3	11
	27	IV. " " Марк. 40, Мат. 10.			" " 314. и 229.	4	1
	3	V. " " Марк. 47. Лук. 33.			" " 321. од пол. и 208	5	2
	10	VI. " " (Цвети), Јов. 41.			К Филиписијем, 247.		Мат. 83
Маја	17	Васкрсеније Христово, Јов. 1.	I.	I.	В Дјејанијих, 1.		
	24	О Томје, Јов. 65.	II.	II.	" " 14.		1
	1	О Мироносицах, Марк. 69.	III.	III.	" " 16.	2	4
	8	О Раслабљем, Јов. 14.	IV.	IV.	" " 23.	3	5
Јуна	15	Самарјанини, Јов. 12.	V.	V.	" " 28.	4	7
	22	О Сљепом, Јов. 34.	VI.	VI.	" " 38.	5	8
	29	Свјатих отец, Јов. 56.	VII.	VII.	" " 44.	6	10
	4	Задушнице (субота)					
Јула	5	Духови (св. Тројица) Јов. 27.	VIII.	VIII.	В Дјејанијих, 3.		9
	12	Вејех свјатих. Мат. 38. (Петровске покладе)	I.	I.	Ко Јеврејем, 330.	8	1
	19	II. Матијева, Мат. 9.	II.	II.	К Римљаном, 81. од пол.	1	2
	26	III. " Мат. 18.	III.	III.	" " 88.	2	3
Аугуста	3	IV. " Мат. 25.	IV.	IV.	" " 93.	3	4
	10	V. " Мат. 28.	V.	V.	" " 103.	4	5
	17	Св. Отец VII. сабора, Мат. 11.			Ко Јеврејем, 334.	5	6
	24	VII. Матијева, Мат. 33.	VII.	VII.	К Римљаном, 116.	6	7
Септем.	31	VIII. " Мат. 58. (Госпојинске покладе)	VIII.	VIII.	Ко Коринтјаном, 124.	7	8
	7	IX. Матијева, Мат. 59.	IX.	IX.	" " 128.	8	9
	14	X. " Мат. 72.	X.	X.	" " 131.	1	10
	21	XI. " Мат. 77.	XI.	XI.	" " 141.	2	11
Октобра	28	XII. " Мат. 79.	XII.	XII.	" " 158.	3	1
	4	XIII. Матијева Мат. 87.	XIII.	XIII.	Ко Коринтјаном 166.	4	2
	11	Пред воздвиженјем, Јов. 9.			Ко Галатом, 215.	5	3
	18	По воздвиженији, Марк. 37.			" " 203.	6	4
Новембра	25	I. Лукина, Лук. 17.	XVIII.	XVI.	Ко Коринтјаном, 181.	7	5
	1	Михољске задушнице (у суботу)					
	2	II. Лукина, Лук. 26.	XIX.	XVII.	" " 182. од пол.	8	6
	9	III. " Лук. 30.	XX.	XVIII.	" " 188.	1	7
Децембра	16	IV. " Лук. 35. (св. Отец)	XXI.		К Титу, 302. од пол.	2	8
	23	VI. " Лук. 38.	XXIII.	XX.	Ко Галатом, 200.	3	9
	30	V. " Лук. 83.	XXII.	XXI.	" " 203.	4	10
	6	VII. " Лук. 39.	XXIV.	XXII.	" " 215.	5	11
Новембра	13	VIII. " Лук. 53.	XXV.	XXIII.	Ко Елесејем, 220.	6	1
	14	(Божиће покладе) у понедељник.					
	20	IX. Лукина, Лук. 66.	XXVI.	XIV.	" " 221.	7	2
	27	XIII. " Лук. 91.	XXX.	XXV.	" " 224.	8	3
Децембра	4	X. " Лук. 71.	XXVII.	XXVI.	" " 229.	1	4
	10	(Материце) у суботу					
	11	Св. Праотец, Лук. 76.			Ко Колосајем. 257.	2	5
	17	(Оцеви) у суботу.					
Децембра	18	Пред рождеством, Мат. 1.			Ко Јеврејем, 328,	3	6
	25	рождество Христово, Мат. 3.			Ко Галатом, 209.		Мат. 2

Који српски свештеник ове 1894. године читао буде овако васкрсна и на служби јеванђеља и апостоле у недјеље, *тај нека увјерен буде да су шта читана у означене недјеље и у свима православним црквама све четири васељенске патријаршије, у црквама румунским и бугарским.*

У грчком јеванђелистару има 35 оваких таблица, т. ј. за свако пасхално слово, за цијелу годину, наведено је која јеванђеља и апостоле треба читати у коју недјељу на служби, која васкрсна и који је које недјеље глас.

Д. Руvaraц.

РАЗНО.

Богојављенска литија и прослава св. Саве, просвјетитеља и првог архиепископа српског у Сарајеву 1894. год. Без сумње, сваког брата Србина и побожног Хришћанина весели све оно, што је нама православнима свето и узвишено. Пoboжност је сваком у души урезана, и то још од његова дјетињства, особито оном, чиј су родитељи и други укућани такви, који своје светиње обожавају, па и млађима својим претходе примјером: како се треба Бога бојати, старије поштовати, цркву походити и чувати се свега оног, што би Богу неугодно било.

Милину те побожности, осјећа сваки, кад је у цркви и кад своје молитве узноси ономе, од кога сва овоземна добра очекује. Такве су прилике увијек, кад си год у дому божијем, и кад гледаш служећег пастира цркве Христове како смјерно и тајанствено врши службу Божију, — Њему на славу, а нама на душевну корист и радост; па кад си већ дужност твоју свршио и Богу се препоручио, одлазиш из цркве некако душевно расположен — осјећаш се у свему лак, као водом окупан. Чисто те неко свјежило обузима, па чак и ум је бистриј, и мисли ти боље из главе теку, — једном ријечи сав си оснажен неким необичним миљем, што никада није случај, ако си, ма ће, изван цркве и св. службе божије провео.

Православни Срби радо и весело дочекују своје велике и свечане празнике. Какви су то празници, који су, и колико ли их имамо, то је свима добро познато, а ја ћу овијем укратко да се осврнем на два таква наша велика года, који се са црквеним молитвама и особитим церемонијама у свој Босни, и ће год Срби православни живе, светкују и проводе, — Први је тако велики Господњи празник *св. Богојављење*, а други *св. Сава* први и највећи учитељ и просвјетитељ

српскога народа. — Нема тога мјеста, ма оно и најмање било, у којима се неће та два велика дана прославити свима могућним начинима и црквеном богомољом; а моја је намјера, да у кратко речем, како су та два празника овдје код нас, у Сарајеву, ове године проведени.

Овдје је још од прије уведен обичај, да се од стране А.Е. и М. Конзисторије пред Богојављење обзнане све високе власти, поједини уреди и заводи, народ и околно свештенство, и да се сви позову на свечаност. Видјети у Сарајеву богојављенску литију, то је нешто знатно и управ достојно престолнице босанске. Опход литије величанствен је и она силна свјетина из Сарајева и околине, подејећа те тада на какве приумфалне догађаје великих градова.

Јутрења, царски часови и вечерња с литургијом, свршује се овдје на Крстов-дан из јутра до 7 сати. Велико водоосвећење, извршио је сам Високопреосвештени госп. митрополит, и онда настаје она велика ларма, гурање, јагма и отимање око св. водике. Народу се не може замјерити, што се толико отима, да ујагми чашу свете водике. Он право има, што ради, час прије, добити оно, што за велику светињу сматра, јер, то и јест светиња; а да је тако, у томе лежи прост доказ. Узмите обичну воду, затворите је како омете у један суд или флашу она ће се кроз неко вријеме покварити. Узмете ли св. Богојављенску или крстовданску водичу, можете је затворити или отворену имати, а и држите је ће омете, она вам је и последије три године чиста и без икаква задаха, увијек као и свјежа. Светињи тој народ вјерује, и за то се јагми, да до ње час прије дође. Ипак, за тај случај, требало би у цркви намјестити од дрвета неко узвишеније мјесто с кога би једно свештено лице имало ос-

већеку водицу подијелити, а не онако, да се чаше и флаше разбијају и водица просипа.

На св. Богојављење извршене су свечане Божије службе и у једној и у другој сарајевској цркви. У новој цркви, служило је Његово Високопреосвештенство, госп. митрополит са 2 архимандрита, 2 прота и 2 свештеника. На литургији са хора црквеног, одговарало је наше ваљано пјевачко друштво „Слога“. У старој цркви служила су 2 свештеника и парох блажујски госп. Стево Трифковић, држао је проповјед. У овој цркви обично се раније почиње, тако, да и тамошња свечана литија стигне с народом, прије свршетка у нову цркву. — При свршетку литургије у новој цркви, стигли су у цркву Њихове преузвишености: поглавар земље Барон Апел и цивилни адлатус Барон Кучера, страни конзули, Генералитет и остала велика господа, а пред црквом стајала је упарађана војска са својом музиком. Тачно у 9 $\frac{1}{2}$ сати, огласили су топовски метци са жуте бастионе свечану литију, која се кренула из цркве „Франц Јосифовом“ улицом, преко латинске Ћуприје, па кроз улицу „цареву махалу“ преко Ћуприје на Мејдану до „Бенбаше“, на извор „Пјенковац“, ње се сваке године вода закрштава.

Под „небом“, кога су носили наши дични богословци, и кога је опкољавала почасна војничка стража са пушкама, корачао је наш митрополит и добротвор народа нашег госп. Ђорђе Николајевић. Око њега су носила два млађа свештеника трикирије и дикирије, а пред њим богослов у стихар обучен, носио је архијерејски жезал. За небом су ишла горе поменути преузвишена господа са заступницима велесила европских, генерали и остала г. г. високи земаљски достојанственици, чиновништво и народ обојег спола. Пред небом је ишло упарађено свештенство: Архимандрити, проте и свештеници. Пред овима два богослова носили су међу собом празничну икону, онда ђаци у стихарима са чирацима и рипидама, богослови са својим професорима, пјевачко друштво „Слога“ на челу са својим красним барјаком, ђаци велике гимназије, учитељске и техничке школе, војничке и трговачке школе, српске основне школе и више српске дјевојачке школе, градске мушке и више дјевојачке школе — сви са својим наставницима, војска са музиком и народ. Редови су били

одијелити многим црквеним барјацима. Богослови су складно пјевали велико „Глава господња на кодах“. Музика није могла свирати ради велике студени, док се није литија вратила натраг. — На самом извору „Бенбаша“, подигнута је од дрвене јапије као нека трибуна, застрта и окићена зеленилом и српским заставама, и ту долази само свештенство, веће чиновништво и неке отличније госпође. Водоосвећење извршио је сам високопреосвештени госп. митрополит, за које вријеме одају војници почасне салве и грувају градски топови, који се обично опали 101 на број. Побожни народ и ту разграби св. воду и литија истим редом враћа се кроз српску варош Ђемалушу и Рудолфову улицу — у нову цркву. Кад се наниђе поред старе цркве, свештеници са литијом те цркве изостану ту, а друга литија са звонењем, испраћа се даље.

Пред новом црквом, Високопреосвештени госп. митрополит захвали се одабраним ријечима Преузвишеном поглавару земље и осталој високој господи, који су својом посјетом увеличали нашу црквену свечаност, поучи и војнике да буду вијерни домовини и послушни својим старјешинама. И тако се свршава ова значајна свечаност цркве православне, за коју се и иновјерци отимају видити. — Полиција је тада толико појачана, да се увијек пази на сваки покрет, па лако ухуљадама људи има и пјаних и манитих и свакојаких, и опет се ред одржи, како треба.

То је што се тиче празника св. Богојављења; а сад да видимо како је и св. Сава прослављен у овоме граду.

Дана 13. јануара одслужена је у вече велика вечерња са бденијем у обе цркве. Литургију, сутрадан, служио је госп. митрополит, у старој цркви са 1 архимандритом, двојцом прота, двојцом свештеника и протођаконом. На „причасну“ држао је говор млади свештеник и канцелиста козисторијални г. Ђорђе Бјелановић. Говор му је лијеп и поучац, а особито нам се допала она примјена у говору, како је негда било и како је сад. Овај млади свештеник, богослов рељевски, добро пише, темељито мисли, разложно излаже догађаје и у доста ствари разумије се, — те није за одмет ако га овдје, као старији похвалим.

По свршетку литургије, кренула се свечана поворка у велику школску салу, у коју се

сваке године сабирамо на овај дан. Сала та служи за скупштину црквену, кад је избор нове општине, а у њој се држе и школски испити. — Водицу и кољиво освештао је госп. митрополит, а по том је држао разборит и красан говор овдашњи срп. учитељ г. Светислав Павковић. У своме говору, истакао је потребу да Сарајево, односно српска и школска општина, установи овдје и дјечиње забавиште, које би имало невину Српчад припремати за редовну школу. Овај апел упућен је на српско-православну црквено-школску општину овдје, па као што је та цијењена општина у свему свјесна дужности своје, уздање је да ће та иста уважена општина и хтјети удовољити овој потреби, да поред ниже и више српске мушке и женске школе отвори и забавиште, које је неопходно потребно за Србе Сарајлије. На крају овог говора, као и сваке године, прочитана су имена онијех родољубивих фундатора и прилагача, који су се било прилогом или пошљедном опоруком сјетили своје свете цркве и српске школе. — Слава им!

У новој цркви, служио је божанствену литургију високопречасни госп. архимандрит Маргарашевић са тројицом свештеника; а последице крену се свечан поход гимназијалних ученика, препарандиста и ученика мушке и женске градске школе у зграду велике гимназије, где је по пропису освећена водица и кољиво, а последице тога држао је поучан и свима допадљив говор наш ваљани катихета г. прото Петар Ђенић.

У вече, тога дана, била је светосавска забава, коју је приредила виша српска дјевојачка и основна школа са својим наставницима и наставницама. Бесједу су удостојили своје високе посјете Њихове преузвишености поглавар Апел и барон Кучера са високим госпођама, даље генерал коњице госп. Томичић, француски консул, начелник града Мехмед бег Капетановић и остале угледне особе. Мјеста у партеру била су сва заузета и тако је позив сјајан, али и опет као у Сарајеву било би и више публике, али то мали простор зграде позоришне не допушта. На забави свирала је војничка музика.

У забавном програму, била је 1. Пјесма „Ускликнимо с љубави“, коју су отпјевале ученице више српске дјевојачке школе, све ученице биле су у красно бијело одијело обучене и на

бини су изгледале као прави анђели. 2. Поздравни говор, о школи, држао је учитељ и ликовођа пјевачког друштва „Слоге“ г. Травањ, на крају кога је војничка капела одевирала прву строфу царевке, коју је публика са стајањем саслушала. 3. 4. „Пастирека пјесма“ и „Прељина пјесма“, отпјеване су добро особито ова последња, у којој су мале ученице: Савка Сршкић и Драгиња Бабић биле изазване и повториле је. 5. Смрт св. Саве“, декламирала је ученица Савка Пешугова, а 6. „Погледај“ соло, пјевао учитељ г. Травањ својим миловзвучним гласом, уз пратњу гласовира, на коме је свирао г. Александар Босиљевац учитељ музике у Препарандији. Ову пјесму дивота је било чути, а и како неће, кад ју пјева најбољи овдашњи мајстор, у том послу, г. Травањ. Уз гусле је пјевао тежак из Осјека Симо Спасојевић, пјесму „св. Саво“, но она није најбољи утисак учинила, јер је читана из књиге, а то се већ није могло очекивати од тежака. Требало му је дати нешто друго, што он зна на помет. Шаљиви комад „Расијани професор“ свима нам се допао, али је штета што се у Сарајеву који историчан комад не даје, као и по другим мјестима. Играње је трајало до 3 сата у јутру, и тако нам прођеше за ову годину те двије велике свечаности: Богојављење и св. Саво.

На концу овог летимичног описа, пожељити ми је: да наш драги српски народ увијек остане сталан у светој прађедовској вјери, да и на даље ради и с поносом очекује и проводи своје народне и црквене свечаности, и да се ниједна не поводи за туђијем. Само је спас у православљу и неговању наших народних особина, хришћанских врлина и светиња, за то нека нам топлина вјерска грије наше српске груди. — Ако тако до краја живота нашег останемо, пијење св. Богајављенске водице, биће на ицјелење наших душевних немоћи; а св. Саво, тај омиљени наш народни светац, са висина небесних благослови ће нас и биће нам и на даље: наставник, првопрестолник и учитељ на путу, који води у живот вјечни.

Д.

Упозоримо свештенство и народ на двије окружнице АЕ. М. Консistorије Дабро-босанске Епархије. Познато вам је да је духовна власт још 29. новембра 1883. године својом окружницом под бројем 1629 (види лист „Дабро-босански

Источник“ од 1887 године, број 2. страна 29) наредила свештенству Дабро-босанске Епархије: „да се ниједан свештеник не усуди црквене иконе ма од које подозриве стране оне долазиле, прије примиши и у цркву унијети, без благослова архијерејског, а шако исто ни друге ствари“. Такође другом окружницом духовна је власт од 1. априла 1888. године, број 470 (виџи лист „Д. Б. Источник“ од 1888., број 6., страна 91.) упозорила свештенство, црквене општине и народ, да не примају неправославне иконе, и топло им препоручила: „да у будуће нико не купује иконе, на којима не буде печат АЕ. М. Консисторије“.

Почем се још и сад протурују у наш народ неправославне иконе, и у цркве, и у домове православне уносе, — то смо нашли за нужно и потребно овим начином поред горњих окружница, да упозоримо пречасно свештенство и благочестиви народ, да не купује неправославне иконе, које не одговарају духу ни учењу православне хришћанске цркве, и да свештеници не дозвољавају, да се ове у цркве и у домове српске уносе, нити да их освештавају, на којима не буде одобрења и печата надлежне духовне власти.

Свештеници! Са више страна имамо позитивних извјештаја, да се неправославне иконе виђају чешће пута по многим мјестима у Босни и Херцеговини, па шта више и у црквама и домовима православним, и неки продају их по доста јефтину цијену, па и на мјесечно одлаћивање, као и друге ствари црквене, и свијет их купује једно за то, што су јевтине, а друго што су на хартијама и платну живим бојама израђене, и што имају лијепе позлаћене оквире. Овакових икона има код нас у Босни и Херцеговини у више дућана, код наших и иновјерних. А више пута протурају их разни мисионари преко књижара, трговаца — интересчија, и агената својих, и продају их под именом православних: руских и грчких икона.

На тим неправославним иконама, светитељи су већином без браде, обријани, или ако имају браду, она је кратка, потејечена; а православни светитељи (осим анђелских ликова, Богоматере, и других) имају сви обичну браду; неправославни су светитељи на врх главе обријани, а православни нијесу; неправославни светитељи

изгледају више као ритери — јунаци, а православни су обратно са кретом, гранчицом, свијећом, књигом, или палицом у руци; неправославни су светитељи већином млади, лијепи, угојени и румена лица, а православни су озбиљни, сувоњави, блиједи, побожни и смјерни; неправославне су иконе потписане латинским и њемачким језиком, и другим некаквим писменима а православне словенским, или грчким језиком. Такође неправославне су и оне иконе на којима стоји непотпун натпис, као: „Сти Никш ли“, „Сти Ишан“, „Сти Стиф“, и т. д.; а осим тога неправославна је и она икона, која има и потпун наслов исписан ћирилицом, или словенским језиком, и ако је испод тога по дну, латиницом или њемачким писмом што год исписано, или штампано, и ако стоји: „доз. ценз. Лџкоќ“, и т. д., и то је неправославно.

Калуђерска школа у Фрушкој Гори. У манастиру Опову, прослављена је дана 12. декем. једна српска културна свечаност, т. ј. свечано је отворена калуђерска школа у овом манастиру, у задужбини српској. Овој свечаности српскога народа присуствовало је Његово блаженство патријарх Георгије Бранковић, који је осветио и отворио новозасновану калуђерску школу у присуству настојатеља свију фрушко-горекијех манастира, преставника оностранијех просвјетнијех српскијех завода, великог броја свештеника обојега чина и многобројног народа. Поред осталих присуствовали су изасланици калуђерског реда из краљевине Србије.

Госп. Георгије, патријарх, лијепом бесједом прогласио је калуђерску школу за отворену, истакнувши њен религиозно-просвјетни значај за српски народ и за православље, и препоручио нови завод ревности његових наставника, ученика и свијех искренијех пријатеља православља и Српства.

Приликом ове свечаности била је служба Божја, на којој је вриједни и родољубиви г. протосинђел О. Исак Дошен произведен од патријарха за архимандрита и утврђен за управитеља калуђерске школе. И он је изговорио значајну бесједу о важности и користи калуђерске школе, и тако исто и сви су говорници истакли важност и поздравили ову корисну установу по православље и Српство.

Школа је смјештена у лијепим, здравим и видним просторијама манастира Опова. У први разред, што је за сад отворен, уписано је 22 младића, које обучавају три наставника, све способна и стручна лица.

Желимо сваку срећу и напредак овој културној установи, и придружимо се радости наше браће у Аустро Угарској монархији, и дај Боже да ова школа оправда сва очекивања, која од ње изгледају и црква и народ.

Допис уредништву „Источника“. Прије три године писмом мојим из Петрограда саопштио сам вам неколико чудесних факата, који се често свршавају у Часовњи близу т. з. „Стекланог двора“, а данас хитам да вам у врло кратким потезима опишем што сам јуче видио у древној колеби св. православне Русије, у вароши Кијеву, некадањој престоници св. равноапостола Владимира, која је препуна светиња најдражих за православно срце.

— Са свих страна православни људи гомилама хитају на богомољу у кијевско-печерску лавру, у т. з. „оближњим“ и „даљњим“ пештерама њеним, гдје почива „кљв итклни“ цијели „сонм“ угодника Божијих — мошти праведника и светитеља печерских. Јуче сам ја с многим богомољцима, са запаљеним свјећама спуштајући се дубоко испод земље пролазио кроз те мрачне тамне и хладне пештере, гдје су се некада спасавали смирени и „отшелници“, којих — по ријечима Апостола — није био достојан цијео свијет (Евр. 11, 38).

Пошли смо најприје с „ближњих“ пештера. Овдје као у лабиринту, у под земним ходницима почивају „кљв итклни“ мошти 73. печерских угодника и у том броју 9 затвореника, који су цио свој вјек провели у затвореној „ћелији“ (добијајући храну и остало кроз мали отвор на стијени хладне и мрачне ћелије.) Над свима тијем моштима, т. ј. над неиструлијем тјелима која су завијена у чисте „пелене“, налази се и натпис њихових имена, но ми ћемо напоменути само неке из њих, н. пр. мошти преподобног Антонија, именоватеља кијевско-печерске лавре. Тијело т. ј. св. мошти тога светитеља налазе се близу ћелије његове, гдје и данас у мрачном подземном четвороугаонику налази се камена постеља св. угодника Божијег. Чудотворац Прохор, који је

некада у вријеме глади претварао лободу у хљеб. Умро је 1103 г. и др. — У оближњим пештерама налазе с много црква (Антонија и др.) основане 1696. г. а тако исто налази се и много мироточивих глава неизвјесних светитеља — — — За тим смо пошли по излазу из оближњих пештера у даљне пештере, које се ни у чему не разликују од првих по унутрашњем устројству. Овдје такође далеко и дубоко испод површине земљине по степеницама мрачних одаја спуштајући се дошли смо до мјеста гдје такође „кљв итклни“ почивају 46 светитеља. У броју њих налази се преподобни Тодор. До његових моштију види се под стакленим звоном неколико мироточивих глава. Мало даље види се опет 15 мироточивих глава, а још даље до моштију св. Теодосија, налазе се 30 мироточивих глава. Са једне, из тих мироточивих глава, која се (не престано види на тањиру, свештеник, који се тамо налази, помазује све богоносце миром, миришљавом жидкошћу, што непрестано тече из суве лобање! У тим пештерама налази се још повећа частица од младенца што је убијен за вријеме Ирода. (Њу је донио у Кијеву јерусалимски патријарх Теофан 1620.) г. У тим пештерама види се још и начин подвижничког живота преподобног Угрин. Ископавши дубоку јаму, спуштајући се и закопавајући се до гуше, у њој је преподобни Угрин и дан данашњи свједок дављењу и убијању својих тјелесних страсти. И дан данашњи у тим пештерама честна глава преп. Угрин многострадаоца са скршеним рукама види се из земље још у цјелоти као неки „столп“ утврђења вјере и чистоте.

Ето чуда — плод праведнога и богоугоднога живота! — овдје се морамо смирити и признати немоћ човјечију пред Божјим свемогућством, молећи и прослављајући Господа „диконога ко кклтих конох“! не питајући: како, зашто и т. д.

Примједба. 1. Односно мироточивих глава примјетићемо, да је од стране доктора медицине било опита над њима, т. ј. извјесни доктор чиестио их је и стављао их је под стаклено звоно — по после неколико таквих опита констатовано је да је течење мира из суве лобање надприродна појава — чудо. 2. И односно младенца, што је убијен за вријеме Ирода, ваља примјетити ово: жене, које су неколико минута, послје цје-

живања, остале и отетојале не далеко од моштију истога, — ако нијесу рађале, постају способне последије да рађају дједу.

Кијево, на Богојављење 1894.

М. Анђелковић.
студент — (Србин).

При обједу. Дошао родитељима син из даљине, са високих школа; па они у знак своје радости спремили весеље и позвали многе госте на част. Ну прије него што гости посједаше да благују, отац по обичају прекрети се и стаде читати молитву. Сви присутни устадоше и заједно с домаћином Богу се помолише; само његов високоучени син остаде сједећи, и наклони се над тањир да руча. А кад отац прочита молитву, а он, да би своју високоученост показао рече са подсмјехом: „Зар се, оче, код вас још и сад све Богу моли при обједу“? — Не, синко; не све. Ја имам досте свиња, па још ни једну не видјех, да се при обједу Богу моли: свињски једу, свињски и живе; а како живе тако и сврше“, — рече паметни отац; а сви се гости насмијаше и у један глас рекоше: тако је.

Причају, да се последије тога и високоучени господичић при обједу радо Богу молио.

*

Родитељи! Објед у своме дому увијек сматрајте за важно и свечано дјело, при коме се уживају дарови божји, и при коме и цареви и краљеви, и богаташи и сиромаси капе скидају и сједе са страхопоштовањем према Богу без чије милости нити бисмо имали хране, да је једемо, нити здравља, да је уживамо. За то се објед код свих народа сматра за свечано дјело породично; и по озбиљности, којом се то дјело у извјесној породици оправља, можемо цијенити и њену наравствену вриједност.

Дјечице! Објед је најподеснија прилика, гдје се сваки дан може виђети величина божје и родитељске милости, од које ви живите, и гдје се можете сјетити колико имате да благодарите и милостивом Богу и добрим родитељима. Објед је и најзгодније ријеме гдје се може размишљати о Богу и о његовим законима.

За дијете нема веће несреће, него кад он себи уврти у главу, да јело долази само од себе а да милост божја и родитељска неће и не смије

никако престати. Тако дијете не мари последије за рад, већ мисли, да ће му издржање увијек неко други давати; а не зна, јадно, да родитеље сваки час може изгубити и остати да живи само од себе и од онога, што уме да заради.

Све што имамо, од Бога имамо. — Како се Богу молимо, тако ће нам он и помоћи. — Како ми својим родитељима, тако ће и нама Бог — — Како радимо, тако се ранимо.

„Мир“.

Парастос српском добротвору Кости Вучковићу. Браство Вачеденског манастира Гомионице код Бање Луке (у Босни) приредило је на св. Саву парастос великом српском добротвору *Косташкину Вучковићу*, који се је и ове свете обитељи при својој пошљедњој вољи сјетио и оставио јој 1000 форината.

Опијело. Српско-православна црквено-школска општина у Бугојну приредила је на светог Стефана 27. децембра прошле године свечано опијело у чипуљићкој цркви српском и свом добротвору Кости Вучковићу, који је и њој оставио 1000 фор.

Опис нове црквене куће у Скендер-Вакуфу и Врањен Брду, приликом допреме дне 19. новембра 1893. из држане сједнице црквене општине дне 8/12 1893. бр. 9. Ово неколико редака не пише иста општина ради свог поноса и похвале, што је учинила користи својој цркви или њеноме народу, — не, него ради неких околности, које баш и дужност веже исту; а и ради знања пријатељима пригодом грађе исте куће.

Прво да разложим величину куће и њезину вриједност. Кућа иста почета је правити, т. ј. освећен јој је по српском обичају темељ дана 27./9. 1892., а довршена је како горе на челу рекох. Дугачка је 10 а широка 8 метара. На изглед (форму) сачинита звана ластавица. Доњи спрат (бој) је од камена 70 см. дебљине и 3¹/₂ метр висине. Горњи спрат је од самога дрвета омарикова. У горњем боју 4 су собе осредње величине, са кухињом, у којој је и задани шпарет постављен, а тако уз дуљ куће пространи ходник. Трећи кат је приређен да се о малом трошку на ластавици двије лијепе собе саградити могу. У доњему спрату је добра магаза начашена, од 5¹/₂ ширине и 7 метара

дуљине. Уз исту магазу са сјеверне стране су врата, која отварају и затварају басамаче, које воде на горњи спрат куће. Како рекох у горњем су спрату 4 собе, гдје је већ иста општина у четврту собу ставила своје писаће ствари и своје обично редовне сједнице обдржава у истој, а остала цијела кућа моћи ће се увијек под кирију издавати, гдје се је већ и муштерија на 80 фор. годишње нашао, а то је предсједик данашње општине: г. Васо Кукољ, те ако бољега муштерије не буде кућа ће се истоме уручити.

Још ми је напоменути и то, да је кућа по данашњем укусу израђена, и од свију у овоме мјесту најљепша, најчвршћа, најтоплија и у најбољој улици, те да су пријашње године и рад у овоме мјесту могла би и по 250 фор. годишње кирије узимати.

Да и цијену, као цијеле куће триједност, преставим. Иста је кућа ову општину у готову новцу стала 884 фор. 25 новч. без креча, а у кречу црквеном, кога је прије имала, потрошено је у ту кућу 100 фор. — У јапји, коју је општина бесплатно добила у вриједности од 100 до 120 фор. Од народа је користи било: 251 $\frac{1}{4}$ дана као надничара, 281 товар кума, 292 товара камена (14 метара камена), 246 комада јапје. Народ из све три парохије цркве Врањег Брда, бесплатно је радио око ове црквене куће и речени материјал догодио.

Кад би сав тај поклоњени материјал као и киргате у новац претворили и у плаћу урачунали, онда би иста кућа, са старом кућом, од које је у нову потрошене нешто јапје и др. чисто у свему стала 1300 фор. 75 новч. без земљишта и труда ове општине, особито предсједника, који је око цијеле грађе као и заповједник и надничар био!

Даље иста је кућа подигнута на мјесту старе куће, која није више од 25 фор. у вриједности била.

У овом погледу данас се од стране исте општине, како испред цркве тако и испред народа исте цркве изриче најтоплија захвалност величавној окружној и славној котарској области у Бањој Луци и Котор Варошу, које су за ову кућу бесплатно сав дрвени материјал у јапји додијелили у вриједности од 100 до 120 фор. Тако исто и котарскоме предстојнику

госп. Барону А. Швајгеру, који је при грађи исте куће увијек за сваки посао на руци био, особито око прикупљања неког дуга црквеног, који је износио око 200 фор. и који се и данас у његовим рукама налази. Тако исто хвала и г. натестару Јохану Шпелићу, који је прорачун додао котарској области шта иста кућа треба материјала.

Споменувши о тој кући све колико је могуће, није право а да не буде споменуто оптерећење ове цијеле општине, која је око те куће терет носила. Треба рећи а и потврдити се може, да је много претрпела иста општина, колико од посла око куће, толико од напасти непријатеља, с тијем, што су и трошка и неправде као и срамоте исти непријатељи цркви и општини много нанијели, особито о зидању зида, кад исти непријатељи пронесоме глас да није способан за исту кућу, гдје и сама котарска област мораде посредовати. Али све то ову општину не препраде да клоне духом у започетом послу, јер су имали поштена срца, те су савјет између себе а и од других људи тражили! У овом послу као слободиоц у том погледу похвалу заслужује цијењени госп. Прото Јован Пећанац из Вардар-Вакуфа, гдје исти пригодном прегледања својег подручног свјештенства, трефи се баш у оно вријеме, када је расправљато о зиду, је ли ваљан или не, и исти прото рече: „Драга дједо и мила браћо! Радите непрестано, када је Бог дао да је почето! Не клоните, што су вас непријатељи узмучили! Потврђујем да је овај вид хвале вриједан“.

Спомињући околности о новој кући, добро је да споменем и онога, које томе свему почетак и свршетак при грађи нове куће био. То је све данашњи ваљани предсједник ове општине Васо Ј. Кукољ, трговац узрок и повод био. Чим је за предсједника изабран 1891. год. увидивши исти да су рачуни замршени били, да су неки дугови заостали били, да су ове цркве биле на двије стране раздијељене, да се башка воде рачуни цркве и црквених прихода, т. ј. од куће у Ск.-Вакуфу и кмета у Рађићу, да народ не зна шта и куда припада, а ни црквено шта је и шта посједује. Како рекох те замрске познате су чак АЕ. М. Консигорији у Сарајеву и госп. Проти Шпири Бубњевићу у Герзову, као и г. Глиши Адамовићу, трговцу из Травника, као и проти Вардар-Вакуфа, па и самој котарској области у

Јајцу, гдје од свију страна ако није било штете није ни користи, а то с тога, што су рачуни вођени нетачно, а међу се партаје у великој свађи, то је трошкове само црквена благајна трпила.

Увидивши то све исти предсједник, прва му је дужност била да пречисти рачуне и народ измири, те тако у слози са околним свештенством начини молбу на Консисторију, гдје замоле, да се имаће цркве Враћег Брда све споји у једно и на цркву препише, што би одобрено а и учињено пригодом грунтовнице 1891. и 1892. год. Тако исто око цркве и звоника потроши исти око 400 фор. Укаже народу и пољепша цркву, сачини разрез од 450 фор. на оне тежаке, који при купњи куће и кметова год. 1879. нијесу ништа у ту сврху ради партајичности дали, нашто је сав народ и свештенство драге воље пристало. Тако исто г. предсједник при допреми куће позајми за исплаћивање мајстора 200 ф. на причек, док се од оног разреза сакупи горња сума. При свему томе предсједник ове општине имао је доста посла око тога близу за 3 године дана, гдје је и у својему послу као трговини назадан био, бавећи се око послова црквене користи и огледала народног ове цркве, што би исти могао лако пребољети, јер је то све чинио по дужности као Србин своје цркве, али није лако пребољети она 4 (четири) дана затвора од котарске области у Котор-Варошу, гдје је затворен 4. септембра а пушћан на српску малу Госпојину у вече пр. г. Зашто и кроз што Бог нека зна; само је извјешћен при пушћању, да је затворен због обдржавања црквених сједница. Толико су могли непријатељи у свему нахудити и шкодити цијелој општини и црквеним добрима! Хвала им! Каже наша православна вјера: „Молите се Богу и за непријатеље“.

В. Ј. Њ.

Јавна благодарност. Српско-православна црквено школска општина Бањалучка, даровала је све потребне и прописане књиге за III. раз. Српско-православне основне школе у Маглају Н./В — Rudolfsthal (код Бањалучке) а г. Стево Ђавдић трговац из Бањалучке, набавио је истој школи потребне и прописане књиге за I. и II. раз. у вриједности 25 фор. на чему се потписани срдечно захваљују и кличу: „Лијепа вам српска хвала браћо Срби — родољуби, на указаној братској помоћи, како од стране овог српско-

православног црквено-школског одбора, тако исто и од обдарене и књигама снабђевене школске младежи“!

Дај Боже, да се и друга браћа Срби, којима је Свевишњи дао, те су иоле имућни на вас угледају и вашем примјеру шљедују, те се поред својих „нишћиних“ потреба сјете и својих сиромашних српскијех школа.

Маглај на Врбасу 4. јануара 1894 г.

За Српско-православни црквено-школски одбор:

Перовођа:

Бивши пресједник одбора:

Стеван С. Поповић

Алекса Пиштељић

свешт. и учитељ.

Јавна благодарност. Висока земаљска влада познавајући сиромашно стање манастира Папраће, својом познатом дарезљивошћу обдарила је исти манастир красним одјејанијем и утварима у свему 30 комада.

На таквом милостивом дару високе нам земаљске владе, која је својим великим приносом овај манастир снабђела стварним потребама и његову унутрашњост украсила, потписани осјећа за своју најугоднију дужност изразити топлу благодарност добротворној нам високој земаљској влади, која је увијек прва помоћница и дароватељка наших светих храмова.

У Папраћи (кот. власенички), децембра 1893.

Настојатељ манастира:

Кирил Аџић,
архимандрит.

Добротвор српског народа. Његово блаженство, патријар Георгије Бранковић, основао је на дан св. Саве један народни фонд за потпомагање српских вјероисповједних школа и са своје стране као прву рату положио 10.000 фор. Ово није прво добротворно дјело патријархово. Он је прошле године створио двије фондације: једну од 40.000 фор. за градњу нове препарандије у Сомбору а другу од 8.000фор. за школу црквене општине у Кулпину, у родном мјесту своме. Осим тога приложио је и 1000 фор. фонду новосадеке гимназије.

Исправак. У X. и XI. свесци „Источника“ од год. 1893. поткрале су се ове штампарске погрјешке а на страни 489:

2.) *Harduin.* „Acta concil“. Tom. III и т. д. треба да стоји: Tom. IV.; У мјесто *сѣдѣоѣдѣоѣ*; *ѣдѣоѣ* = *ѣдѣоѣ*; Симеун Салунски = Симеон Солунски; што се овиме исправља.

КЊИЖЕВНЕ ВИЈЕСТИ.

Карловачко владичанство. Прилог к историји епископске православне цркве. Написао протојереј Манојло Грбић, катихета и професор епископске учитељске школе у Карловцу. Треће књиге садржај је: Наставак црквене историје карловачког владичанства из друге књиге, а то од 1784. па до 1824. године дакле за владика: Јована Јовановића, Генадија Димовића, Стефана Авакумовића, Петра Јовановића, Видака -- и Мојсеје Мијоковића.

Уз ову књигу привијена је посебно израђена географска мапа овога владичанства.

Ова трећа садржи 334 стране а цијена јој 1 ф. 50 нов. и може се добити код писца у Карловцу (Karlstadt). Дућанска је цијена 2 фор. или 4 круне.

„**Мир**“. Недељни лист. Почео је излазити 5. децембра 1893. год. у Биограду (Србија). Власник му је *синџел Виктор*, испитани професор богословије. Главни је уредник Стево Чутурило. Лист овај заступа православље и српство. Цијена је листу 5 фор. на годину.

„**Црквени Вјесник**“. Излази сваке недјеље у Петрограду (Русија). Овај лист уређује и издаје Петербуршка духовна академија. Цијена је листу 10 фор. на годину. Адреса је Redaction „Црк. Вјесника“ и Христичкога Читница“ S. Petersburg (Rusland).

„**Омладина**“. Лист овај издаје српска академска омладина у Загребу. Излази сваког првог у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 1 ф. 50 новч. Рукописи и претплата шаљу се на уредништво (Медулићева ул. бр. 7.) Накладник и одговорни уредник је П. Белобрк.

Гласник земаљског музеја у Босни и Херцеговини. Уредник Коста Херман владин савјетник. 1893. (4.) Садржај. Иларион Руварац: Двије босанске краљице. Мара пошљедња босанска краљица. — V. Radimsky: Nekropola na jezери-pama u Pritoci kod Bišća. (Sa 4 slike u tekstu i 3 table. (Крај.) — Уредништво: Опјене о дјелима „Научне вијести из Босне и Херцеговине“ и „Римски путеви у Босни и Херцеговини“.

Dr. Moriz Faber: Naučno ispitivanje u Dalmaciji. — Др. Александар Цалбрукнер: Грађа за флору лишаја у Босни и Херцеговини. — Kosta Hörmann: Stari drveni muhur. (Sa 1 slikom u tekstu.) — Др. Ђиро Трухелка: Римске ископине у Витини. (Са 6 слика у текету.) — Dr. Karlo Patsch: Dva odlomka rimske oreke. — Фрањо Фиала: Нова врта биља нађена у Босни (Са 1 таблом). — Dr. Ćiro Truhelka i dr. Karlo Patsch: Iskopine u dolini Lašve 1893. (Sa 46 slika u tekstu i 1 tablom.) — Јосип Вавровић: Нешто о Вјетреници пећини. (Са 5 слика у текету и 1 таблом.) — Franjo Fiala: Uspjeh pretraživanja prehistoričkih gromila na Glasincu godine 1893. (Sa 72 slike u tekstu i 1 tablom.) — Različito — Различно. — Петар Мирковић: Алај бегов гроб. — Sadik ef. Ugljen: Trubaljke u prozorskom kotaru. — Лука Грђић-Бјелокосић: Не предаји ништа ђаволу! Ivan Zovko: Prtenjaši.

Дарови земаљском музеју у години 1893.

Годишња цијени „Гласника“ са поштарином 2 фор. Поједине књиге са поштарином стоје 80 новч.

Школски вјесник, стручни лист земаљске владе за Босну и Херцеговину. Уредник: Љубоје Длустуш. 1894. (1.) Мјесеца јануара. Уредништво: Сарајево, зграда земаљске владе. Администрација: Сарајево, земаљски економат. Годишња цијена „Школском вјеснику“ са поштарином 2 фор. аустр. вриједн. — Садржај: Ćitaocima — Љубоје Длустуш: Školske prilike u Bosni i Hercegovini od okupacije do danas — Антон Плоха: Двије три о красопису и писању у основној школи — Primjeri praktične nastave. — Gjurо Bujher: Odgojenje. — Iz pedagoške prošlosti — Љубоје Длустуш: Стари Грци и узгајање у њих — Ljubomir Popović: Dackal — Pedagoška smotra — Popularno naučni članci — Leopold Glück: Crnice iz higijene. — Иван Крчмар: Неколико ријечи о бактеријама и бацилима. — Dopisi — Pedagoške mrvice — Listak — Љетопис године 1893. — Službeni dodatak

ПРАВОСЛАВНОМ СВЕШТЕНСТВУ И ЦРКВЕНИМ ОПШТИНАМА.

Одавно се осјећа потреба, да се наше православне цркве снабдеју и украсе са одјељацима, иконама и осталим црквеним утварима, израђеним у строго православног духу.

Познато је свима, да су наше православне цркве до сада снабђеване са она-
карађеним одјејањима и другим црквеним потребама.

Поред ових продаваца, и многа друга лица, која нијесу имала ни умјетности ни
спреме, радила су ове послове сама или су служила као агенти, необзирући се ни
најмање, да ли је то за православну богомољу или не.

Наша радња, коју смо ми овдје у Земуну отворили, моћи ће снабдјети свакога
са свима црквеним потребама, књигама и иконама једино у православном духу. Зато
молимо поштовано свештенство и црквене општине, да нам се изволе са поручби-
нама обраћати, пошто смо увјерени, да свакога можемо у свему поштено услужити.
— Цјеновнике наше шаљемо на захтијевање свакоме бесплатно.

У *Земуну*, на св. Николу 1893. год.

С поштовањем:

Витомир Марковић и Павловић,
крејачи цркв. и свешт. одијела и продаваоци
свију црквених утвари.

НАПОМЕНА.

Многи од претплатника заостали су неки за 1892. а неки
за 1893., а неки пак и за те обје године, да нијесу овај лист
плаћали, и због тога су се штампарски трошкови и дугови на-
гомилали; па пошто се дуг намирити мора, то се овијем пози-
вају сва г. г. читаоци, који су овај лист примали а нијесу пла-
ћали, да у најкраћем року изволе дужну претплату исплатити,
како би се сви стари рачуни могли расчистити.

Ако има ко, да поједине свеске „Источника“ није, случајно, при-
мио, нека се, уз пошљку претплате, јави уредништву или адми-
нистрацији листа, па ће му се одмах послати оне свеске, које му фале.

Почетком ове 1894. године узело је опет уредништво
администрацију овог листа, почем је исту држало и прошлих
(осим 1892. и 1893.) година, и с тога у будуће треба обраћати
се на уредништво за све што се тиче листа „Источника“, само
претплата нека се шаље власнику листа: Српско-православној
А. Е. М. Консistorији у Сарајеву.

Прву свеску овог листа од ове године шаљемо свима, који
су овај лист примали, с том напоменом: да се јаве хоће ли лист
држати, и ако хоће, нека дуг за прошле двије године, као и
претплату за ову годину пошаљу, а ако неће, нека нам уз по-
шљку дуга, поврате ову свеску, да знамо колико ћемо примје-
рака од сваке свеске дати штампати.